

**Meillä on tietoa. Meillä on taitoa.
Teemme tekoja Pohjois-Savolle ja koko Suomelle.**

Pohjois-Savon liitto

TAVOITTEET

**Vahva asiantuntija
Aktiivinen verkostovaikuttaja
Arvoa tuottava edunrakentaja**

ARVOT

**Tietoa
Taitoa
Tekoja**

asiantuntijuus

luotettavuus

**palvelu-
henkisyys**

vastuullisuus

Pohjois-Savo

Tuhansien mahdollisuuksien maakunta

ASUKASLUKU

248 800

Suurimmat kunnat

Kuopio 125 700
Siilinjärvi 21 300
Iisalmi 20 400
Varkaus 19 600

Teollisuusvaltaisimmat kunnat

Vieremä 53%
Leppävirta 39%
Keitele 37%
Varkaus 33%

LUONNON RIKKAUDET

Kuopio on Suomen suosituin mökki- ja vapaa-ajan asumisen kunta

10 400

mökkiä

3764

järveä ja lampea

41

kansallispuistoa, joista

sijaitsee Pohjois-Savossa:

3

Tiilikajärvi, Rautavaara
Etelä-Konnevesi, Rautalampi
Linnansaari, Varkaus

Pohjois-Savon liitto

MAAILMAN JOHTAVA KESTÄVIEN
MAASEUTUELINKEINOJEN ALUE

14%

Maidontuotanto

Suomen kokonaismaitomäärästä

Suomen

#1 ► **Kuopio**

68 milj. litraa

#3 ► **Kiuruvesi**

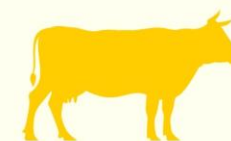
53 milj. litraa

20%

koko maan maidosta jatkojalostetaan

Lapinlahdella

Lihantuotanto

14%

koko maan
tuotanto-
määrästä

Kaivosteollisuus

Siilinjärvellä

toimii Länsi-
Euroopan ainoa
fosfaattikaivos

Marjanviljely

27%

koko maan marjantuotannosta

Suomenjoen
mansikka

Suonenjoki – mansikkapääkaupunki

Kalanviljely

Varkaudessa

toimiva

Finnforel on suomalainen

vesiviljelyteknologian edelläkävijä

Kasvihuoneviljely

1/3

Suomessa myytävistä
yrteistä ja salaateista
kasvatetaan

Joroisissa

Pohjois-Savon liitto

Kunta	2025–2026 suora EU+valtio-rahoitus	Rahastot	Keskeinen sisältö
Siilinjärvi	n. 3,13 M€	EAKR, JTF, ESR+	Bunkkerin energiatehokkuus 1,70 M€ , Radantaus-yritysalue 0,90 M€ , Startti työhön 0,32 M€ , yritysneuvonnan KYVYKÄS
Kuopio	n. 2,64 M€	EAKR, JTF, ESR+	Osaamistilin pilotointi 1,05 M€ , ilmastoresilienssi, kuntien ilmastotyö, yritysneuvonta, liukkaudentorjunta, väestönsuojelun digitaalinen ympäristö
Leppävirta	n. 2,52 M€	EAKR, JTF	VT5:n liittymäjärjestelyt 1,56 M€ , Kalmalahden venesatama 0,90 M€ , matkailu-/reitti-infra
Iisalmi	n. 1,55 M€	EAKR, JTF, ESR+	Työvirta 0,83 M€ , yritysneuvonnan KYVYKÄS 0,32 M€ , NOVA-nuorten osallisuus 0,23 M€ , ilmastotyö
Keitele	n. 0,94 M€	EAKR	uusi Teollisuustie
Lapinlahti	n. 0,66 M€	EAKR, JTF	bioterminaali, matkailu, hajautettu biokaasu
Kaavi	0,40 M€	EAKR	Uudenkylän teollisuusalue
Rautalampi	n. 0,36 M€	JTF	Toholahden teollisuuskylän laajentaminen
Vieremä	n. 0,35 M€	JTF	biosyöteterminaali
Varkaus	n. 0,35 M€	EAKR	Valimokadun rakentaminen
Pielavesi	n. 0,22 M€	JTF	matkailullinen vetovoima ja Virtasaaren ulkoilureitti
Kiuruvesi	n. 0,21 M€	JTF	vihreän siirtymän investointien edistäminen

Pohjois-Savon liitto

Pohjois-Savo 2040 – kehitysnäkymä

- Monipuolinen aluetalouden rakenne
- Hiilineutraali ja uusiutuvaan energiaan perustuva teollisuus
- Kannattava maatalous ja vahvat alueelliset arvoketjut
- Kansainvälisesti kiinnostava matkailu- ja kulttuurialue
- Tasapainoinen aluerakenne ja toimivat tieto- ja liikenneyhteydet
- Väestömuutokseen sopeutunut alue

Pohjois-Savon liitto

**Luontotyö on
samalla
elinvoimatyötä**

Pohjois-Savon maakuntasuunnitelmassa 2040 ja maakuntaohjelmassa 2026–2029 luonnon monimuotoisuus ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen on nostettu yhdeksi läpileikkaavaksi kehittämisen tavoitteeksi.

Ohjelmassa korostuvat samalla kestävä elinvoima, teknologiamurros, osaaminen, saavutettavuus ja kokonaisturvallisuus.

Luonnon monimuotoisuuden turvaamista kytketään muun muassa vesistöihin, ennallistamiseen sekä kestäväan maa- ja metsätalouteen, ja tavoitteena on myös synnyttää kehittämisestä myönteistä ympäristöjalanjälkeä.

POHJOIS-SAVO MAAKUNTALIITTO

HYVINVOINTI-TEKNOLOGIA JA LÄÄKEKEHITYS

- Ennaltaehkäisy, hyvinvointiteknologia ja terveyspalvelut
- Osaaminen, tutkimus ja innovaatiot ihmisten hyvinvoinnin vahvistajina

MATKAILU JA LUOVA TALOUS

- Kansainvälisesti kiinnostava matkailu ympärivuotisesti
- Luova talous, kulttuuri ja tapahtumat elinvoiman ja vetovoiman vahvistajina

KONE- JA ENERGIA- TEKNOLOGIA

- Kone- ja metalliteollisuuden uudistuminen sekä tuottavuus ja digitalisaatio
- Uudet tuotteet, materiaalit ja palveluratkaisut sekä puhdas energia

ÄLYKKÄÄT VESIJÄRJESTELMÄT

- Vesivarojen kestävä hallinta
- Älykkäät ratkaisut vesihuoltoon, vesistöihin ja kiertotalouteen

METSÄ-, BIO- JA KIERTOTALOUS

- Metsän kestävä käyttö ja jalostusarvon kasvu
- Bio- ja kiertotalous, uudet biopohjaiset ratkaisut ja materiaalivirtojen hyödyntäminen

ELINTARVIKE- TEOLLISUUS

- Keskittymää Kuopiossa, Suomenjoella ja Iisalmessa.

19 KUNTAA – YKSI VAHVA MAAKUNTA

Yhdessä kohti kestävää ja kilpailukykyistä tulevaisuutta.

YHDESSÄ ENEMMÄN.

POHJOIS-SAVO TEKEE TULEVAISUUTTA.

Asukkaita
n. 250 000

19 kuntaa

Yli 11 000
yritystä

Korkeaa koulutusta ja
huippuosaajia

Hyvät yhteydet
Suomeen ja maailmalle

Kestävä tulevaisuus
meidän käsissämme

Lahti

Lahden kaupungin luontopositiivisuus- tiekartta

***Heli Huuskonen, projektipäällikkö,
Elinkeino ja ympäristökehitys***

24.8.2026

***Kaupunginhallituksen päätös 7.10.2025:
Luontopositivinen Lahti 2030***

***Kaupunginhallituksen hyväksyi Lahden
luontopositivisuustiekartan 21.1.2026***

1. Mitä luontopositiivisuus on?

A photograph of a dense forest with tall, thin trees. In the foreground, two people are standing on a wooden boardwalk that winds through the forest. The person on the left is wearing a green jacket and patterned pants, and the person on the right is wearing a blue jacket and dark pants. The text is overlaid on the image in a large, white, bold font.

***Luontopositiivisuus
=
Luonnon monimuotoisuus
lisääntyy, eikä heikkene***

Luontoposiitivisuuspolulle päästään, kun:

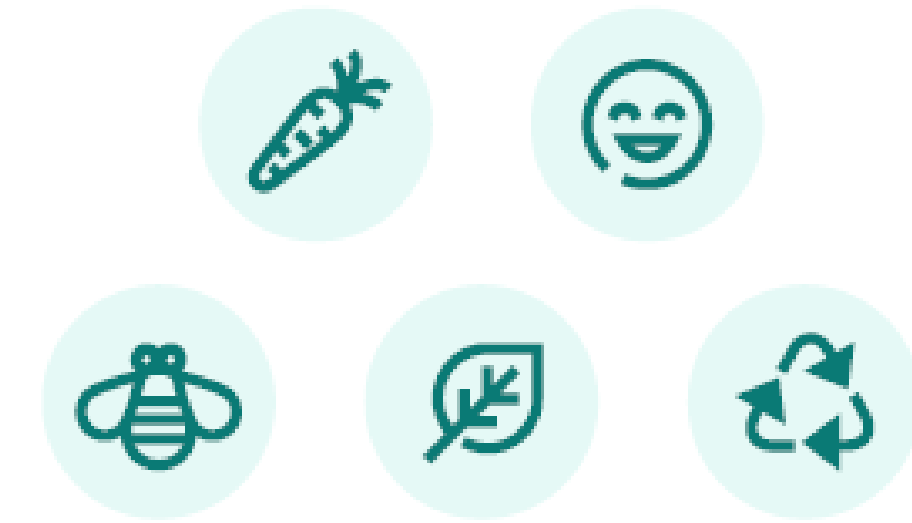
Vähennetään näitä...

Maan- ja merenkäyttö ja käytön muutokset,
luonnonvarojen käyttö, kasvihuonekaasupäästöt,
saastuminen, vieraslajit

**Luontokadon
ajurit**

... ja tuetaan näitä.

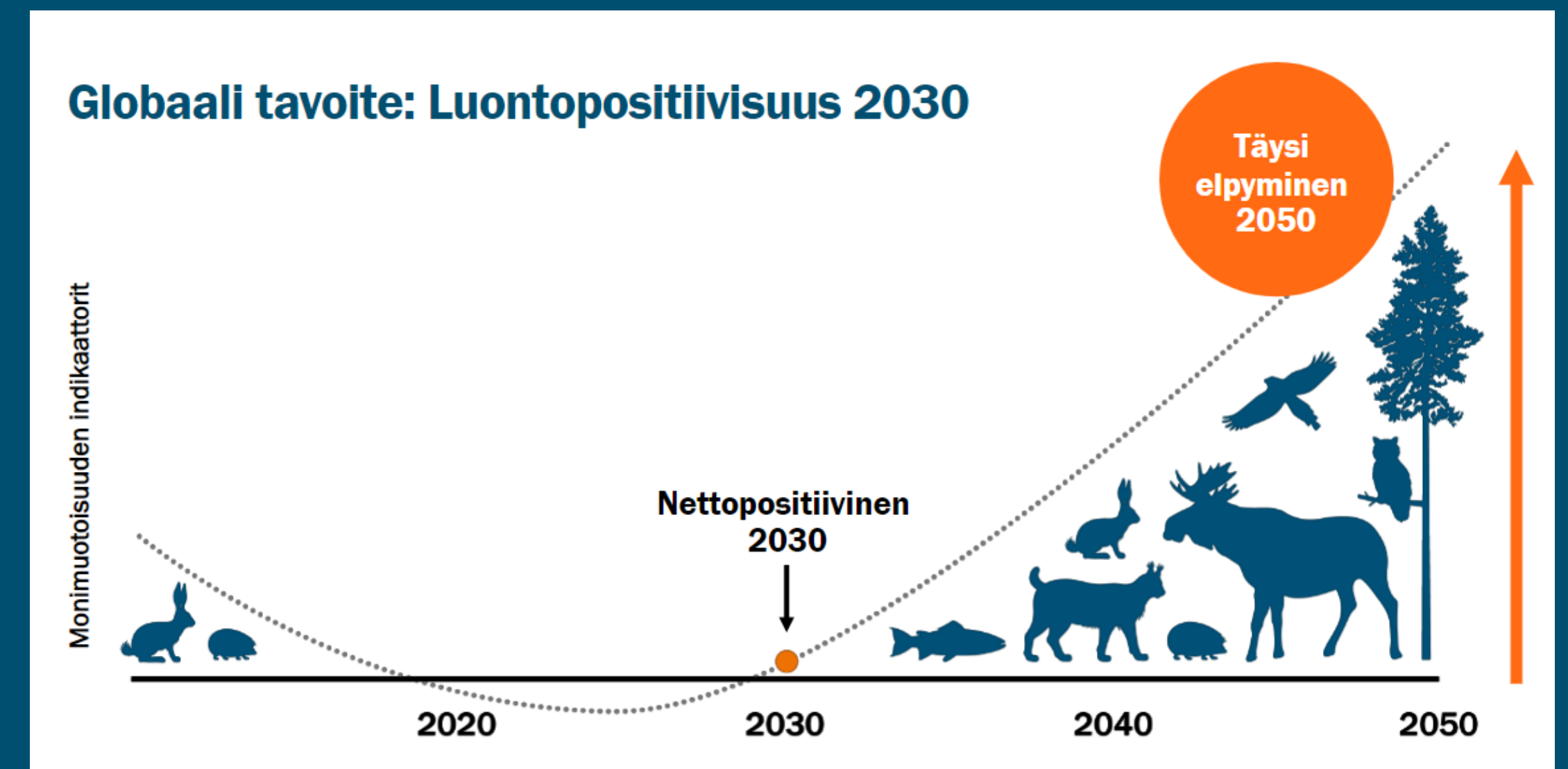

Pölytys, hapentuotanto, hiilensidonta,
ravinteiden kierrätys, raaka-aineiden
tuotanto, maisema- ja virkistysarvot

**Ekosysteemi-
palvelut**

2. Miksi kunnassa kannattaa aloittaa luontoposiitivisuustyö?

- Globaalisti maailman valtiot ovat sitoutuneet pysäyttämään luonnon köyhtymisen. Tavoitteeseen pääsemiseksi tarvitaan kuntien toimia
- Kunta hyötyy hyvinvoivan luonnon palveluista: esim. hiilinielut ja -varastot, pölytys, ravinteiden kierrätys, maisema, veden puhdistus, virkistys
- Luonto hyödyttää terveyttämme: stressi kevenee ja luontokosketuksesta saadut hyvät mikrobit kehossa parantavat vastustuskykyä
- Luonnolla on itseisarvo, jota kannattaa vaalia
- Luontotyö innostaa kuntalaisia ja siinä riittää jokaisella sopivaa tekemistä

3. Yhdistä luontotyö olemassaolevaan

- Kartoita kokonaistilanne
- Selvitä mitä kaupunkiorganisaatiossa ja muualla jo tehdään?
- Yhdistä luontotyö jo käynnissä olevaan tekemiseen
- Kerro luontotyöstä laajasti eri tahoille
- Tuo luontotyö osaksi kaupungin strategiaa

Tiekartan yhteydet muihin tavoitteisiin ja ohjelmiin

- Tiekartta edistää suoraan Lahden strategian tavoitetta vahvistaa monimuotoista, puhdasta luontoa, joka on hyvinvoinnin perusta. Näin voimme strategian mukaisesti rakentaa myös inspiroivaa, kestäväää ja saavutettavaa kaupunkia. Keskusta sekä asuinalueet ovat eläviä ja viihtyisiä.
- Luontoposiitivisuus on myös kestävän kasvun kärkiohjelmassa
- On hyvä tunnistaa, että useat ohjelmat vievät meitä kohti luontoposiitivisuutta. Näitä ovat mm. kiertotalouden tiekartta, luonnonsuojeluohjelma, ympäristöohjelma, viheralueohjelma, kaupunkipuulinjaus, metsien hoidon ohjelma, Lahden pohjavesialueiden suojelusuunnitelma, hulevesiohjelma, peruskasvatuksen ympäristökasvatusohjelma ja vieraslajien torjuntaohjelma.

4. Luo verkosto luontopositiivisuuden tekijöistä

- Kenet kuntaorganisaatiosta tarvitaan mukaan?
- Mitä verkostoja on jo olemassa?
- Millaisia sidosryhmiä tarvitaan mukaan?
- Innosta ihmisiä luontotyöhön

Lahdessa luontoposiitivisuudessa tehty laajaa yhteistyötä

200

Tilaisuuksien määrä,
joissa esitelty
luontoposiitivisuutta
(noin)*

300

Luontoposiitivisuus-
työpajoihin
osallistuneiden
henkilöiden lukumäärä
(noin) *

450

Luontoposiitivisuus-
tapahtumiin ja
-tilaisuuksiin
osallistuneiden
henkilöiden
lukumäärä (noin)*

19.11.2024 LuontoMuistamo
-keskustelu Lahden Historiallisella
museolla

26.6.2024 Luontoposiitivisuutta
käsitlevä paneelikeskustelu
Suomi Areenassa

4.6.2024 Voikukkajuhlat
Launeen keskuspuistossa

Miten Lahdessa?

Keiden kanssa muun muassa tehtiin yhteistyötä:

- Hankkeen ohjausryhmässä kaupungin Kaupunkiympäristön kaavoituksesta vastaavat henkilöt, elinvoimapalveluiden edustajat, LUT-yliopisto, Lahden seudun kehitysyhtiö Ladec, Päijät-Hämeen liitto, Lahden yliopistokampus, Kestävä Lahti –säätiö, Sitra
- Kaupungin eri palvelualueet, mm. kaupunkiympäristö, sivistyksen palvelualue, konserniohjaus, Tilakeskus. Luontotyön alkaessa kannattaa käydä esittelemässä alkavaa työtä eri johtoryhmissä ja yksikköpalavereissa
- Kaupungin oma ilmastokumppanit- verkosto
- Asukkaista koostuvat kumppanuuspöydät
- Oppilaitokset ja tutkimusorganisaatiot: LUT, HY, LAB, Salpaus
- Alueen yritykset ja järjestöt

Vinkkejä sidosryhmien saamiseksi mukaan:

- Kysy mukaan ihmisiä henkilökohtaisesti
- Kysy mukaan ihmisiä tilaisuuksiin puhujiksi
- Yleensä monia ihmisiä kiinnostaa luonnon monimuotoisuus, muttei ehkä ole tietoa siitä mitä itse voisi tehdä luonnon tilan parantamiseksi. Silloin kannattaa tuoda esimerkkejä ja ehdotuksia millaista luontotyötä kukin voi tehdä

4. Selvitä, mitä jo tiedetään kunnan vaikutuksesta luonnon monimuotoisuuteen

- Kaupungin/kunnan luontojalanjäljen laskeminen
- Millaisia seurantoja ja kartoituksia on jo tehty?

Miten Lahdessa? LUT-yliopisto laski luontojalanjäljen

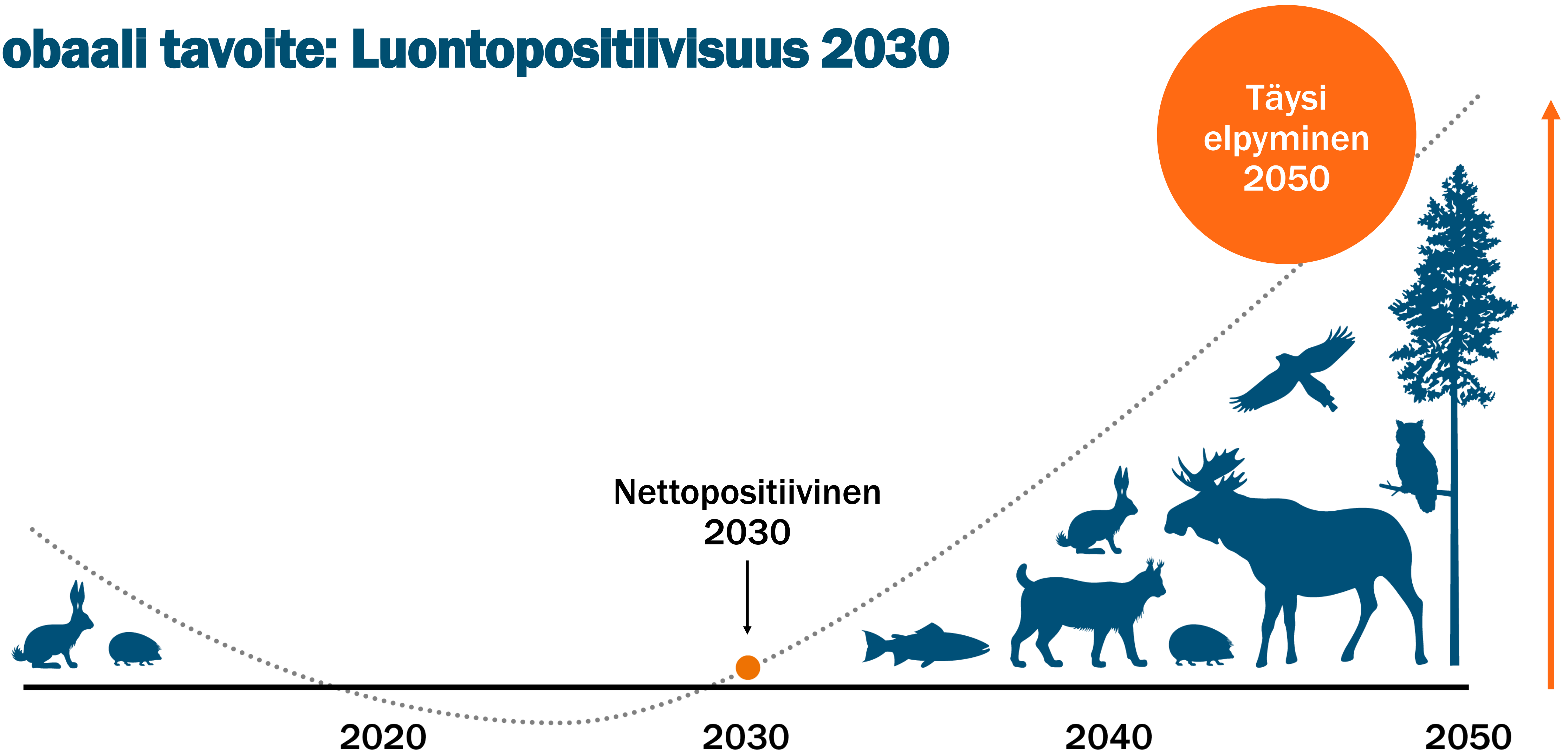
- Lahti selvitti hankintojensa luontojalanjäljen maailman ensimmäisten kaupunkien joukossa. Lisäksi tiettävästi ensimmäistä kertaa laskettiin myös kaupungin alueellisen toiminnan vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen
- LUT yliopiston selvityksen mukaan hankinnoista suurimmat luontojalanjäljet aiheutuivat investoinneista, elintarvikkeista, ICT-palveluista ja –laitteista sekä lämmityksestä.
- Selvitys: [Lahden luontojalanjälki_loppuraportti.pdf](#)

6. Muotoille visio ja tavoitteet luontopositiivisuuteen

- Osallista ja sitouta eri tahoja mukaan tavoitteeseen ja sen muotoiluun
- Viesti selkeästi tavoitteesta ja visiosta
- Aseta kunnianhimoisia tavoitteita

Globaali tavoite: Luontopositivisuus 2030

Monimuotoisuuden indikaattorit

Miten Lahdessa?

- Lahdessa työn aluksi tavoitteeksi asetettiin Luontoposiitiivinen Lahti 2030 mennessä
- On järjestetty työpajoja siitä, mitä luontoposiitiivisuus tarkoittaa ja miten sitä tulkitaan
- On viestitty selkeästi ja graafein siitä, mitä luontoposiitiivisuus tarkoittaa. Tunnistettu, että selkeän viestinnän tarve on jatkuva
- On järjestetty ja osallistuttu muiden järjestämiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin, joissa kerrottu luontoposiitiivisuudesta
- Päättäjiä on ollut mukana tilaisuuksissa. Lisäksi on esitelty luontoposiitiivisuutta valtuustoseminaarissa, valtuustoryhmien puheenjohtajille ja kaupunginhallituksen iltakouluissa.

Kaupunginhallituksen yksimielinen päätös 7.10.2024: Luontopositiivinen Lahti 2030

7. Määritä työn painopisteet

- Kartoita kunnassa vaikuttavat luontokadon ajurit. Mieti, miten niihin vaikutetaan.
- Valitse vaikuttavimmat toimenpiteet. Huomioi, että vaikuttavuus voi syntyä monella tavalla, joskus näennäisesti pieni toimenpide voi laukaista isomman (esim. viestinnällinen toimenpide tai joku pullonkaulana toimiva pieni toimi laukaista isomman toimenpiteen)

Lahden teemat

- A) Maankäyttö ja luonnonympäristö
- B) Tieto, osaaminen ja koulutus
- C) Kulutus ja hankinnat
- D) Luontoa vahvistava liiketoiminta
- E) Terveys, hyvinvointi ja työ
- F) Johtaminen ja viestintä

8. Suunnittele toimenpiteet

- Selvitä toimenpiteiden vaikuttavuus
- Suunnittele toteutuksen aikataulu, vastuutaho ja rahoitus
- Osallista ja sitouta eri toimijoita toimenpiteiden suunnitteluun
- Suunnittele eritasoisia ja laajuisia toimenpiteitä
- Jokaiselle löytyy tehtävää luontoposiitiivisuudessa!

Miten Lahdessa?

- Työpajoja yhdessä kaupunkiorganisaation eri yksiköiden ja sidosryhmien kanssa. Näistä hahmottui toimenpideaihioita
- Tunnistettiin, keiden pitäisi olla mukana toimenpiteen toteuttamisessa
- Toimenpiteitä työstettiin keskeisten henkilöiden kanssa palavereissa ja muissa kohtaamisissa
- Valmisteltiin luontoposiitivisuuden tiekartta, jossa mukana kaupungin toimenpiteet
- Lisäksi tiekarttaan tuli mukaan sidosryhmien toimenpiteitä. Nämä saatiin mukaan kontaktoimalla suoraan keskeisiä ja luontoposiitivisuustyössä mukana olleita sidosryhmiä

Tiekartan tiivistelmä

Luontoposiitivinen Lahti 2030:
Luontoposiitiivisessa kaupungissa
luonnon monimuotoisuus
lisääntyy eikä heikkene.

Ympäristövahti

Lahden luontotyötä voi seurata osoitteessa:
lahdenymparistovahti.fi

38

kaupungin
toimenpidettä

Maankäyttö ja luonnonympäristö	16 kpl
Tieto, koulutus ja osaaminen	4 kpl
Globaalit luontovaikutukset	3 kpl
Luontoa vahvistava liiketoiminta	6 kpl
Hyvinvointi ja terveys	5 kpl
Toimeenpanon johtaminen ja viestintä	4 kpl

Lisäksi **20 sidosryhmäorganisaatiota**
on sitoutunut esittämiinsä
toimenpidekokonaisuuksiin.

6 – Lahden kaupungin toimenpiteet

Toimenpiteitä on kuudessa eri teemassa:

**Maankäyttö ja
luonnonympäristö**

**Luontoa vahvistava
liiketoiminta**

**Tieto, koulutus ja
osaaminen**

Hyvinvointi ja terveys

**Globaalit
luontovaikutukset**

**Toimeenpanon
johtaminen ja viestintä**

9. Valitse luontopositiivisuutta kuvaavat mittarit

- Valitse mittarit, joita voi konkreettisesti mitata
- Hyödynnä jo seurattavia mittareita
- Vie mittarit seurantapalveluun
- Tunnista se, että mittarointi kehittyy, yhteistä standardia ei ole vielä olemassa

Miten Lahdessa?

- Toimittu aktiivisesti erilaisissa verkostoissa, joissa luonnon monimuotoisuuden ja luontoposiitivisuuden mittaamisesta keskustellaan ja missä mittarointia kehitetään. Näitä ovat esimerkiksi Science Based Targets for Nature –verkosto ja kymmenen suurimman suomalaisen kaupungin luontoverkosto
- Selvitetty millaisia luontoon liittyviä asioita Lahdessa jo mitataan
- Valittu kymmenen mittaria. Ollaan valmiita muuttamaan mittareita, jos valitut eivät ole parhaimpia

Luontopositiivisuustiekartan mittarit

● Maankäyttö ja luonnonympäristö

● Globaalit luontovaikutukset

● Hyvinvointi ja terveys

● Tieto, koulutus ja osaaminen

● Luontoa vahvistava liiketoiminta

S = Seurataan jo

U = Uusi mittari

K = Seurantaa kehitettävä

10. Toteuta toimenpiteet ja seuraa kehitystä

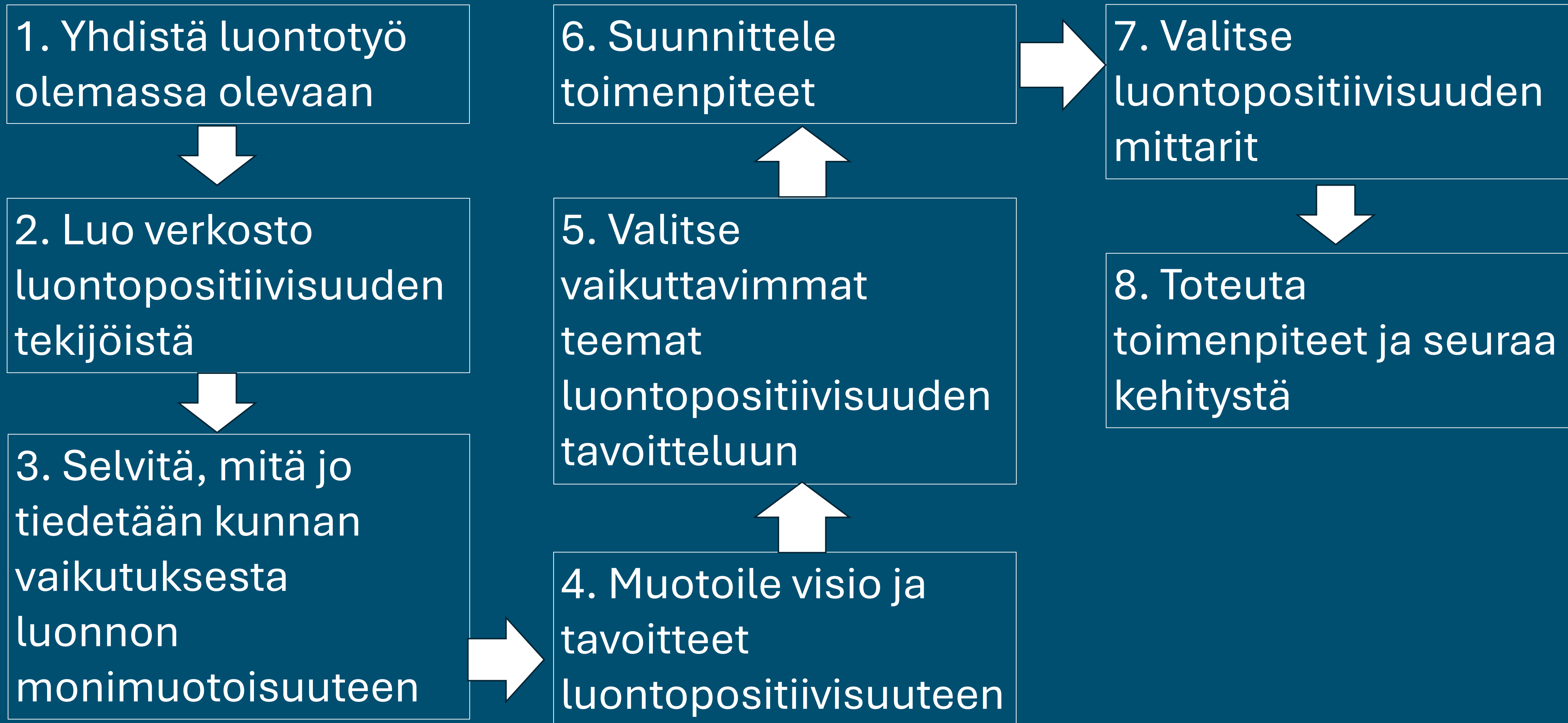
- Seuraa toteutusta
- Päätä, missä prosessissa ja kenen johdolla seuranta tehdään
- Päätä, kenelle luontoposiitivisuuden kehittymisestä raportoidaan
- Jos tavoitteita ei olla saavuttamassa, niin korjaa kurssia!

Miten Lahdessa?

Luontopositiivisuustiekartassa on määritelty seurannasta:

”Tiekartan toimenpiteiden ja mittareiden seuranta tehdään vuosittain ilmastotyön vuosiraportoinnin yhteydessä. Tiekartan toimenpiteitä päivitetään kahden vuoden välein. Toimenpiteet viedään Lahden ympäristövahtiin, jossa niiden edistymistä voi avoimesti seurata vuositasonalla”

11. Yhteenveto luontotyön vaiheista

12. Käsitteet

- **Ekosysteemipalvelut:** Luonnon ihmisille tarjoamat hyödyt, kuten puhdas vesi, pölytys, ilmaston säätely ja virkistysmahdollisuudet, joilla on merkittävä arvo ihmisille ja yhteiskunnalle. Ekosysteemipalvelut voidaan jakaa tuotantopalveluihin, säätely- ja ylläpitopalveluihin sekä kulttuurisiin palveluihin.
- **Haitallinen vieraslaji:** Laji, joka on levinnyt luontaiselle levinneisyysalueelleen kuulumattomalle alueelle ihmisen toiminnan seurauksena, ja joka voi aiheuttaa vahinkoa paikalliselle ekosysteemille. Haitallinen vieraslaji voi syrjäyttää alkuperäisiä lajeja, heikentää biodiversiteettiä, levittää tauteja tai aiheuttaa taloudellisia ja ympäristöllisiä vahinkoja.
- **Latvuspeittävyys:** Puiden latvusten kattaman alueen prosenttiosuus tietyistä pinta-alasta.
- **Luonnon monimuotoisuus:** Luonnon monimuotoisuuteen kuuluu koko elämän kirjo lajien perinnöllisestä muuntelusta lajimäärien ja erilaisten elinympäristöjen runsauteen.
- **Luontojalanjälki:** Mittari, joka kuvaa ihmisen toiminnan vaikutusta luontoon ja ekosysteemeihin. Se mittaa, kuinka paljon haittaa toiminta aiheuttaa luonnolle, kuten elinympäristöjen tuhoutumista, lajien vähenemistä ja ekosysteemien heikkenemistä.
- **Luontokato:** Ihmisen aiheuttama luonnon monimuotoisuuden väheneminen. Luontokatoa aiheuttavat viisi luontokadon ajuria: maan- ja merenkäyttö, luonnonvarojen hyödyntäminen, ilmastonmuutos, saastuminen ja vieraslajien leviäminen.
- **Luontoposiitivisuus:** Tilanne, jossa ihmistoimien yhteisvaikutus luonnon monimuotoisuuteen on positiivinen eli vahvistaa luonnon hyvinvointia. Luontoposiitivisuus saavutetaan, kun luonnolle tuotetut hyödyt ylittävät haitat. Käytännössä luontoposiitivisuus tarkoittaa sitä, että luonnon monimuotoisuus vahvistuu eikä heikkene.

14. Lisälukemista

[Luontopositiivinen Lahti – Lahti](#)

[Työkalupakki luontotyöhön](#)

[Lahden luontojalanjälki - Lahden alueperusteisen ja kaupungin](#)

[hankintojen luontojalanjäljen laskentaraportti – LUTPub](#)

[linnuston-tila-suomessa-verkkoversio.pdf](#)

[Luonnon monimuotoisuuden tiekartat – Ympäristöministeriö](#)

[Kuutoskaupunkien ekologisen kestävyysindikaattorit 2024](#)

[lahti.fi/tiedostot/viheralueohjelma-2035-pdf-2/](#)

An aerial photograph of a lush green forest. In the upper center, there is a small, dark body of water with a wooden pier extending into it. The surrounding forest is dense with various shades of green, indicating different types of trees and foliage.

Kiitos!

***Yhteyshenkilöt Lahdessa:
Ympäristöjohtaja Johanna Särkijärvi,
johanna.sarkijarvi@lahti.fi***

***Projektipäällikkö Heli Huuskonen,
heli.huuskonen@lahti.fi***

Luonnon monimuotoisuus Pohjois-Savossa

Priodiversity LIFE –hanke & LUMO-ohjelma

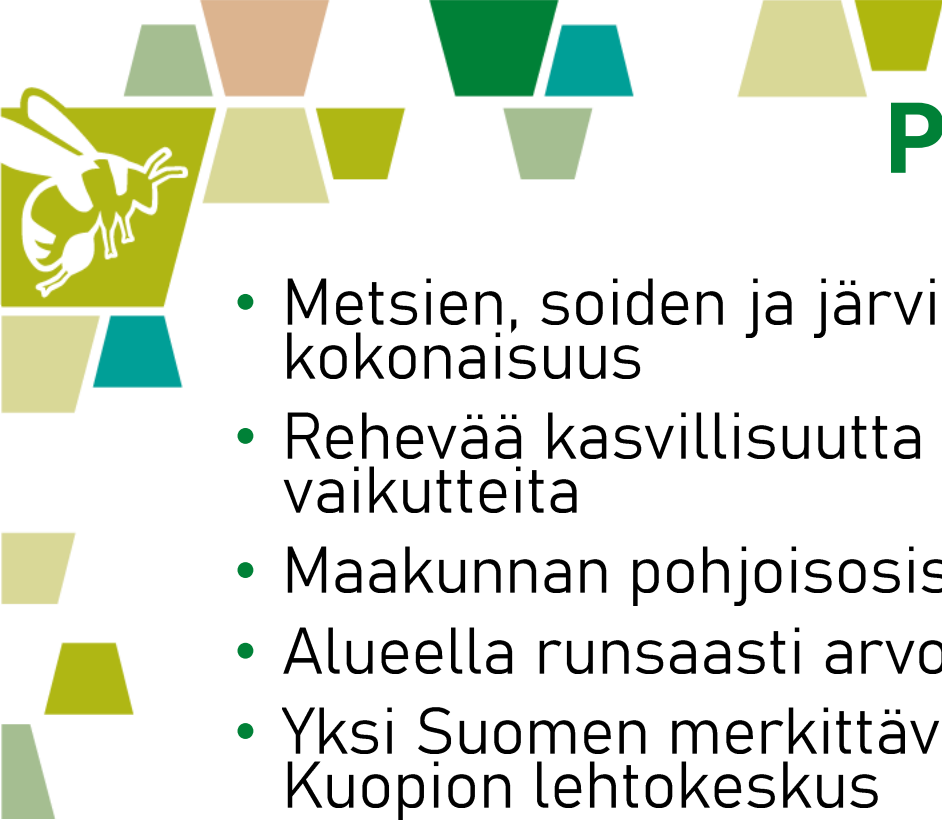
Sanna-Kaisa Rautio
Aluekoordinaattori
Priodiversity LIFE –hanke
Itä-Suomen elinvoimakeskus

25.8.2026

Elinvoimakeskus

Pohjois-Savon luonto

- Metsien, soiden ja järvien monipuolinen kokonaisuus
- Rehevää kasvillisuutta ja itäisen lajiston vaikutteita
- Maakunnan pohjoisosissa laajoja suoalueita
- Alueella runsaasti arvokkaita luontokohteita
- Yksi Suomen merkittävimmistä lehtokeskuksista, Kuopion lehtokeskus
- Arvokkaita lintuvesiä
- Telkkämäen kaskiperinnetila ja muita arvokkaita perinnebiotooppeja
- Joroisissa sijaitsee Manner-Suomen ainoa taarnaluhtaletto
- Suurpetojen ja metsäpeuran elinympäristöä

Pohjois-Savon luonto

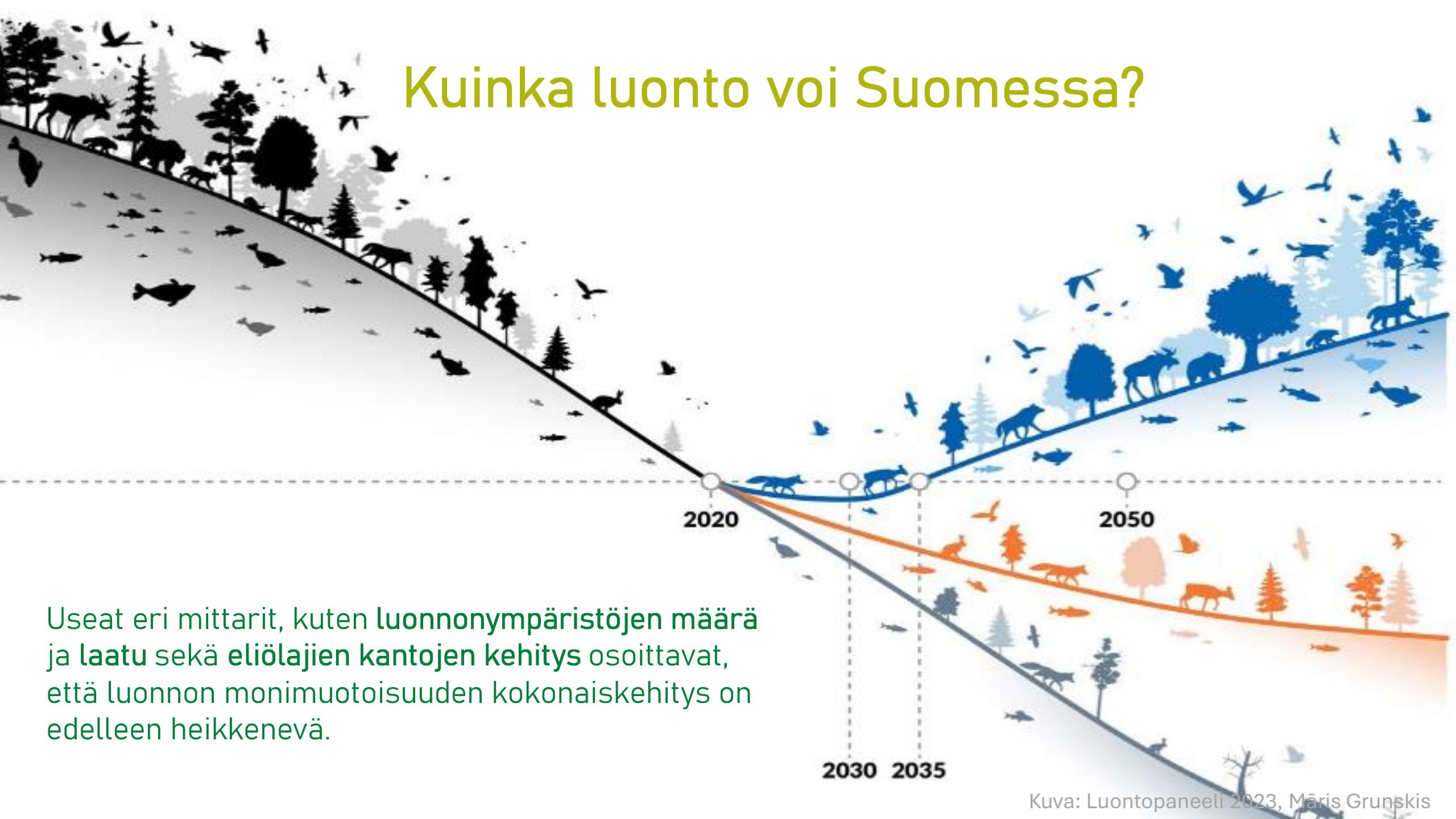
- Voimakas ihmisvaikutus näkyy luonnossa
- Pitkä ja erittäin intensiivinen metsänkäyttö. Metsien rakennepiirteet ovat heikentyneet, lahoppuuta vähän, puulajikoostumus ja ikärakenne yksipuolistuneita. Vanhoja ja luonnontilaisia metsiä erittäin vähän jäljellä.
- Suojeltujen metsien osuus maan alhaisimpia, 3,1 % metsämaasta
- Soista yli 80 %:a on ojitettu
- Pienvesien tila huolestuttava
- Monet lajit ja luontotyytit ovat uhanalaisia ja luontokato kiihtyy

Kuva: Itä-Suomen elinvoimakeskus

Kuinka luonto voi Suomessa?

Useat eri mittarit, kuten luonnonympäristöjen määrä ja laatu sekä eliölajien kantojen kehitys osoittavat, että luonnon monimuotoisuuden kokonaiskehitys on edelleen heikkenevä.

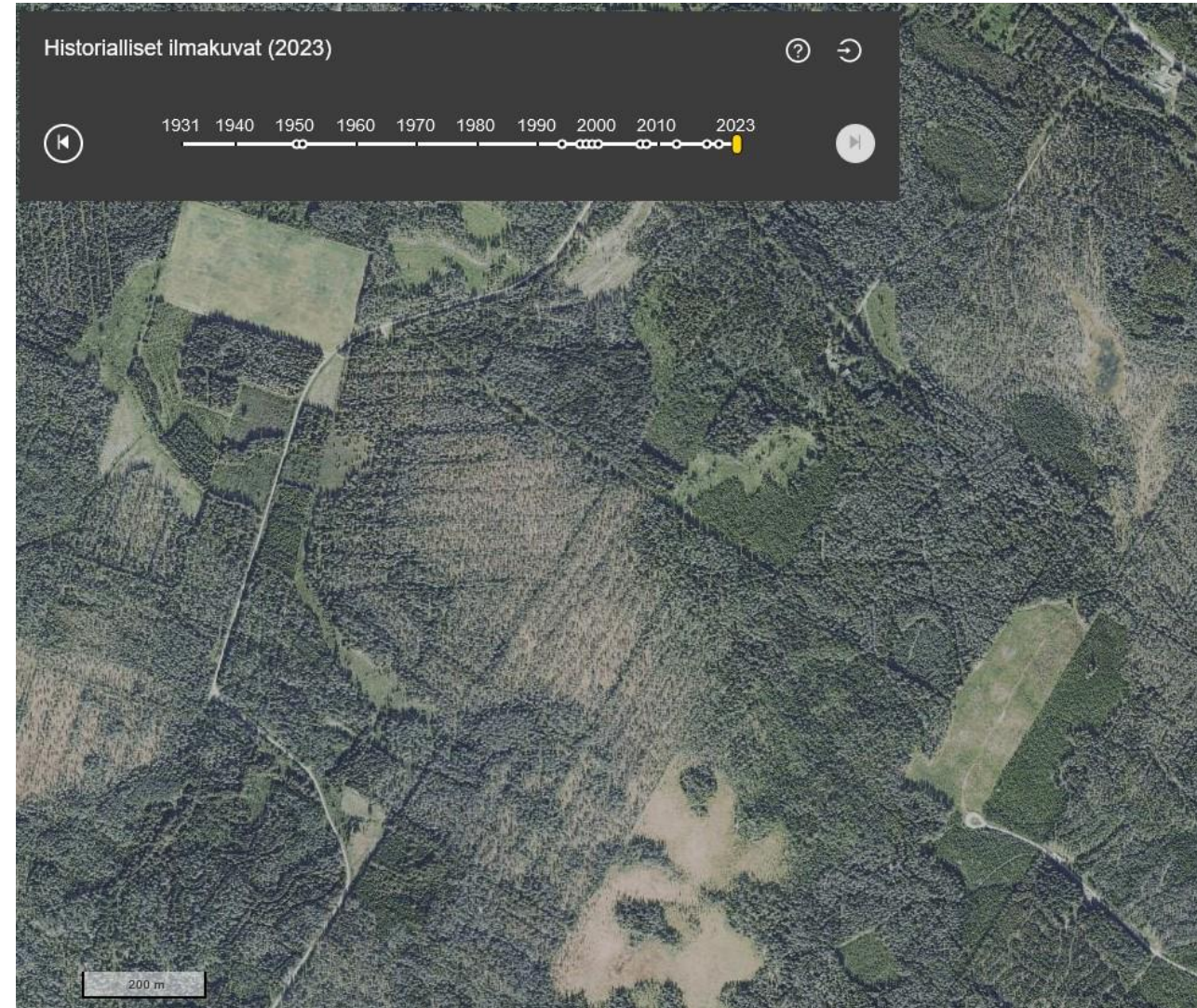

Kuva: Sanna-Kaisa Rautio

Luonnon monimuotoisuuskadon syyt Suomessa

- Tärkeimmät luontotyyppien uhanalaistumisen syyt ovat metsien uudistamis- ja hoitotoimet, ojitus, pellonraivaus sekä rakentaminen ja vesien rehevöityminen ja vieraslajit.
- Tulevaisuudessa etenkin ilmastonmuutoksen merkityksen arvioidaan kasvavan merkittävästi.
- Maankäytön muutokset ovat paikallisesti merkittäviä, rakentaminen, infra, kaivokset
- Luonnon todellinen arvo yhteiskunnalle näy markkinahinnoissa, eikä se siten vaikuta tarpeeksi voimakkaasti päätöksentekoomme.

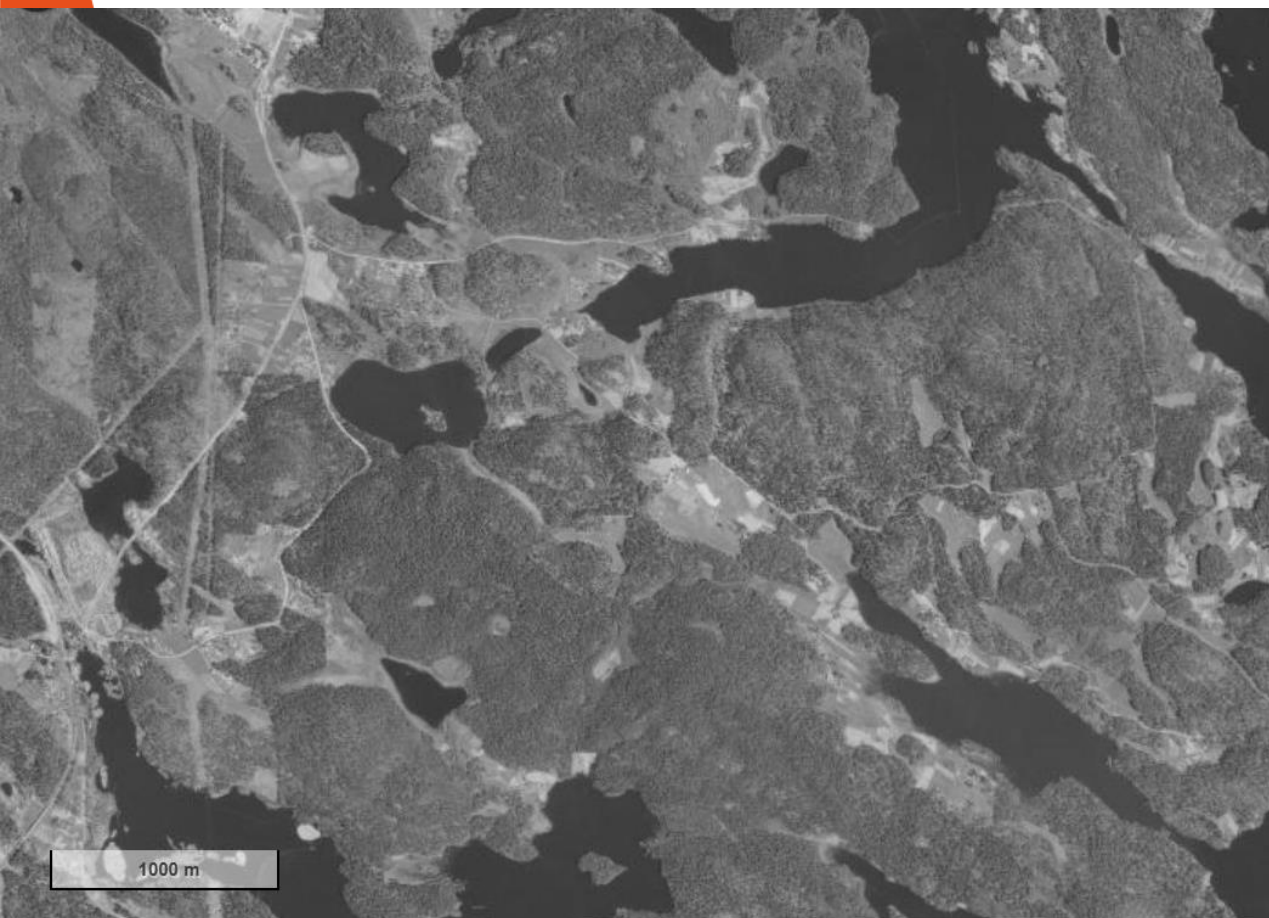
Hirvisuo, Lapinlahti vuosina 1951 & 2023, intensiiviset metsäojitukset

Kuvien lähde: Paikkatietoikkuna, historialliset ilmakuvat

Saaristokaupunki, Kuopio, 1955 & 2024, maankäytön muutokset

Kuvien lähde: Paikkatietoikkuna, historialliset ilmakuvat

Priodiversity LIFE pähkinäkuoressa

50 M€

- Strateginen Luonto LIFE –hanke
- Suomen kaikkien aikojen suurin luonnonsuojeluhanke
- Toteuttaa Helmi-elinympäristöohjelmaa

8 vuotta

2024-2031

Vahvistamme ekologisia verkostoja

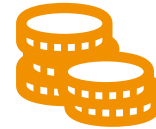
Kunnostamme heikentyneitä elinympäristöjä

Vahvistamme yhteistyöverkostoja ja osaamista

Kehitämme tiedonhallintaa ja -hankintaa

Mobilisoimme biodiversiteettirahoitusta

Euroopan unionin
osarahoittama

Elinvoimakeskus

Priodiversity LIFE –hankkeen toteuttajat ja kohdealueet

METSÄHALLITUS

Elinvoimakeskus

Luke
NATURAL RESOURCES
INSTITUTE FINLAND

S Y K E

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

Metsäkeskus
Forest Centre

Suomen luonnonsuojeluliitto

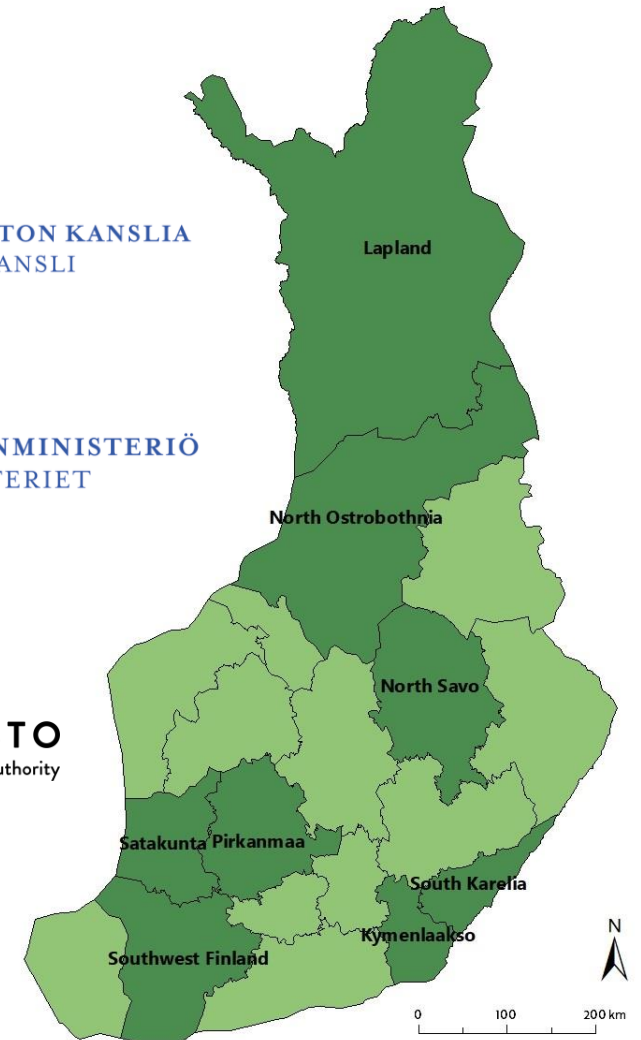
VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Euroopan unionin
osarahoittama

Elinvoimakeskus

Itä-Suomen elinvoimakeskus (Pohjois-Savon maakunta) Priodiversity LIFE - hankkeessa, 3,3 M€

Kuva: Sanna-Kaisa Rautio

- **Sanna-Kaisa Rautio** aluekoordinaattori (2024-2031)
- Mari Jäntti biodiversiteettikoordinaattori (2024-2029)
- **Anna-Riikka Ihantola** luontotiedon asiantuntija (2024-2027)
- **Antje Moraal & Marita Kivioja** luonnonhoidon asiantuntijat (2025-2030)
- **Ninni Saarinen** biodiversiteettikoordinaattori (*sijaisena 6/2026-12/2026*)
- Tuotamme **Pohjois-Savon LUMO-ohjelman** yhdessä sidosryhmien kanssa
- Toteutamme **ennallistamistoimenpiteitä monimuotoisuuskeskittymillä yhdessä** muiden hanketoimijoiden kanssa (SMK, MHJHT, MHMT)
- **Koulutamme, viestimme ja teemme yhteistyötä** luonnon monimuotoisuuskadon pysäyttämiseksi
- Toimimme kaikissa **hankkeen valtakunnallisissa ryhmissä ja verkostoissa**, osa toimista ja kaikki hyödyt käytössä myös Pohjois-Savossa

MIKÄ LUMO-OHJELMA ON?

Uusi työkalu luonnon monimuotoisuustyön edistämiseen maakunnassa

Tavoittelee luonnon monimuotoisuuden heikentymisen pysäyttämistä ja kehityssuunnan kääntämistä positiiviseksi Pohjois-Savossa

- **Laaditaan laajassa yhteistyössä**
 - Toimijoiden, asiantuntijoiden, tutkimuslaitosten, yritysten, kuntien ja maanomistajien kanssa
 - Työpajat, yleisötilaisuudet ja infot, yhteistyöryhmät, yhteistyöpalaverit ja lukuisat muut yhteissuunnittelun keinot
- **Kokoaa yhteen maakunnan luontotietoa ja osoittaa luonnon monimuotoisuudelle merkittäviä monimuotoisuuskeskittymiä ja myöhemmin monimuotoisuusverkostoja**
 - Tunnistetaan kullekin luontotyyppiryhmälle merkittävimmät kokonaisuudet
 - Tunnistetaan maakunnan luonnon monimuotoisuuden keskittymät
 - Hahmotellaan tärkeimmät valtakunnalliset ja maakunnalliset monimuotoisuusverkostot
- **Perustuu vapaaehtoisuuteen**
- **[Linkki Pohjois-Savon LUMO-ohjelman luonnokseen](#) lopullinen on valmis 2027 lopussa**

LUMO-ohjelman tavoitteet

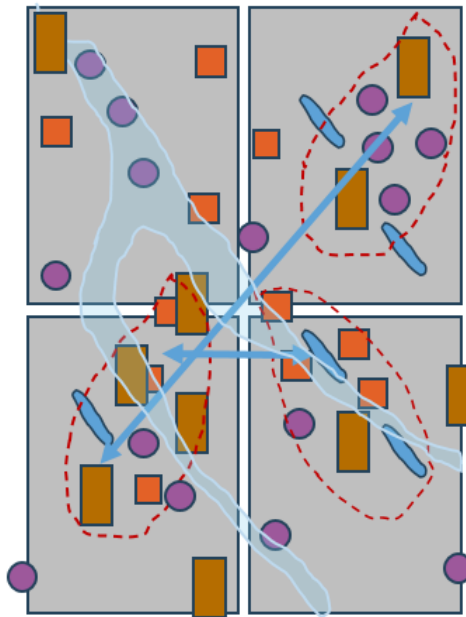
VISIÖ: Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Pohjois-Savossa on pysähtynyt, ja luonnon monimuotoisuuden kehityssuunta on kääntynyt positiiviseksi.

LUMO-ohjelman tavoitteet

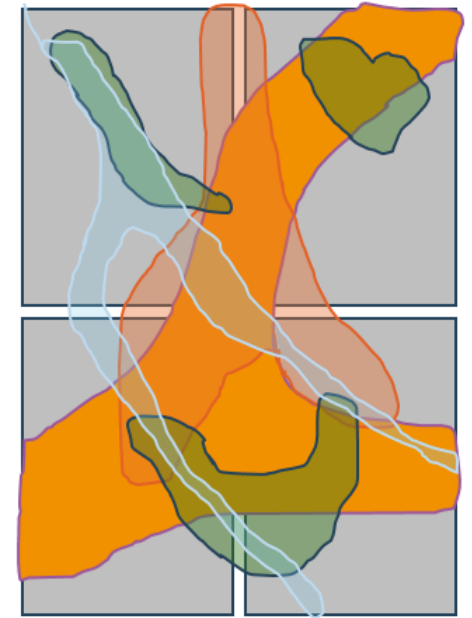
Olemassa olevan luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen ennallistamalla, kunnostamalla ja hoitamalla. Toimet kohdistetaan kustannustehokkaasti ja vaikuttavasti.

- Luonnon monimuotoisuuden edistäminen johdonmukaisesti ja tavoitteellisesti kaikkialla – kaikissa ympäristöissä, toimenpiteissä, ohjelmissa ja strategioissa.
- Avoimen ja helposti saatavilla olevan luontotiedon kokoaminen ja tuottaminen
- Yhteinen näkemys ja yhteistyö, luonnon monimuotoisuuden arvostuksen vahvistaminen

LUMO-ohjelman tavoitteet:
Luontokadon pysäyttäminen.
Olemassa olevan monimuotoisuusverkoston säilyttäminen ja vahvistaminen

Pitkän tähtäimen tavoite:
Yhtenäinen monimuotoisuusverkosto
- Monimuotoisuusverkoston laajentaminen

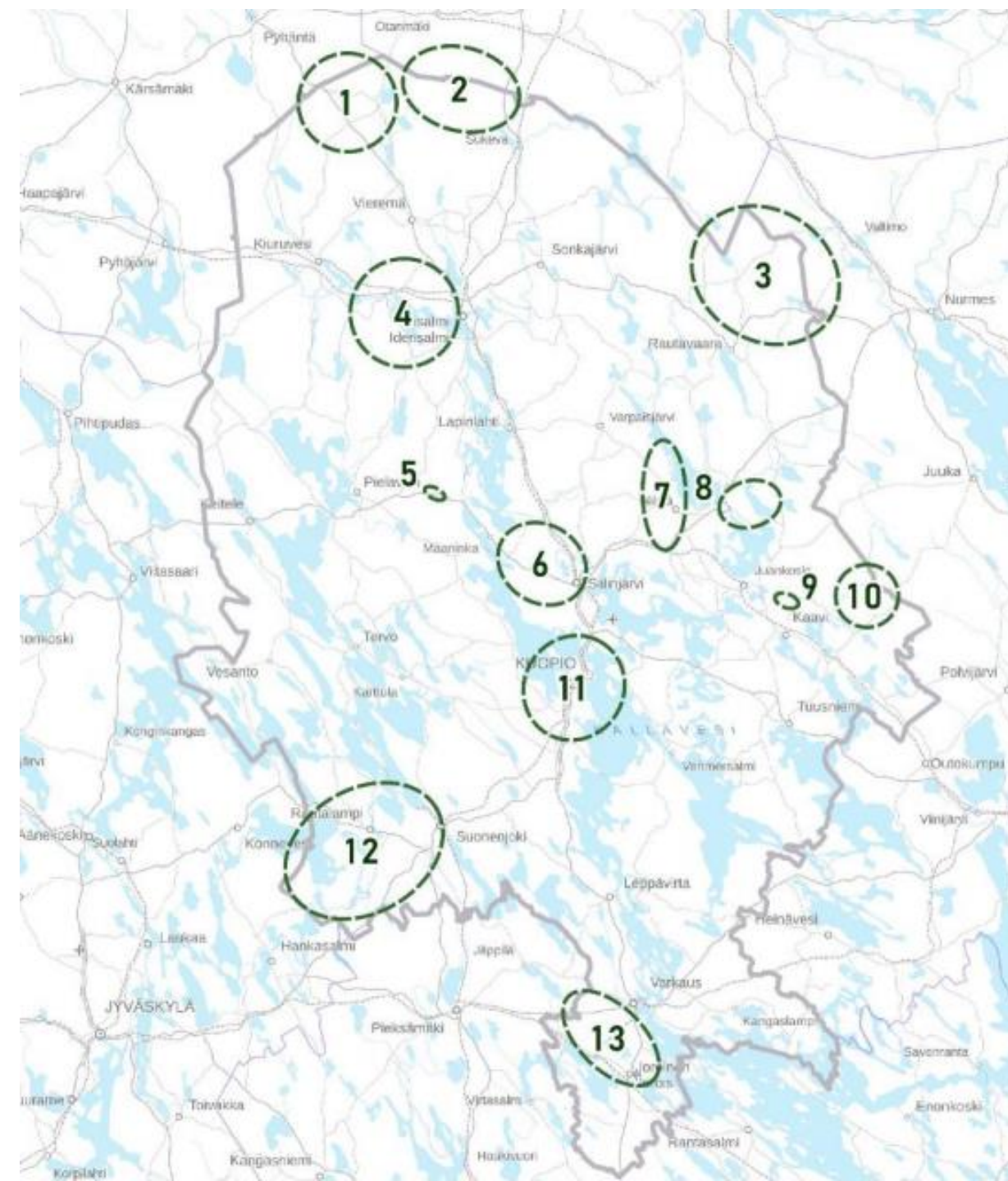

Lisäksi LUMO-ohjelmatyössä tunnistetaan luonnon monimuotoisuustyön tarpeita ja käytännön edellytyksiä/pullonkauloja. Tarpeiden pohjalta muodostetaan elinympäristötyyppi- ja monimuotoisuuskeskittymäkohtaisia tavoitteita ja toimenpiteitä.

Luonnon monimuotoisuuskeskittymät Pohjois-Savossa, 8/2026

1. Saarisuo-Hällämönharju (Vieremä, Kiuruvesi)
2. Talaskangas – Tavisuo (Vieremä – Sonkajärvi)
3. Tiilikan seutu (Rautavaara)
4. Runni – Porovesi (Iisalmi, Kiuruvesi)
5. Korkeakoski (Kuopio, Pielavesi)
6. Lapinjärvi – Tarinaharju (Siilinjärvi, Kuopio, Lapinlahti)
7. Tahkomäki – Kinahmi (Kuopio)
8. Pisa – Ala-Siikajärvi (Kuopio)
9. Telkkämäen seutu (Kaavi)
10. Niinivaara (Kaavi)
11. Kuopion lehtokeskus (Kuopio)
12. Etelä-Konnevesi – Keurunmäki – Lintharju (Rautalampi, Suonenjoki)
13. Ahvenisenmäki – Tervaruukinsalo – Kotkatharju (Joroinen)

Kunnat ovat merkittäviä maanomistajia Suomessa, luontokato pysäytetään paikallisesti

Paikallinen työ luonnon hyväksi edistää **hyvinvointia, vetovoimaa ja ekosysteemipalveluja** kunnissa, mitä tehdä:

- Kunnan oman **LUMO-ohjelman** laadinta ja toteuttaminen
- **Luonnonsuojelualueiden** perustaminen
- **OECM-alueiden**, eli monimuotoisuutta tukevien alueiden perustaminen
- Vapaaehtoinen **ekologinen kompensatio** osana kaavoitusprosessia
- Päättäjien **luontotiedon** ja asukkaiden **luonnon arvostuksen lisääminen**
- **Arvokkaiden kohteiden jättäminen rauhaan**, lehdot, letot, korvet & vanhat metsät
- Virkistyskäytön ohjaus

Kuva: Sanna-Kaisa Rautio

Monimuotoisuuskatoon vaikutetaan paikallisesti

- Ajankohtaisia koulutuksia ja tapahtumia kuntien luontotyöstä
 - [Pohjois-Savon LUMO-ohjelman](#) työpaja syksyllä maakuntamme kunnille, ajankohta varmistuu lähiaikoina, kutsut tulossa
 - [Luontofoorumi](#) 8.9. ja [luonnonarvomarkkinapäivä](#) 9.9. Lahdessa
 - [Kuntamarkkinat](#) 16.-17.9. Helsingissä
 - [Kunnat ja pölyttäjät -blogikirjoitus](#)
 - [Luontokunnat -verkoston luontokoulutus](#) kuntapäättäjäille, myös viranhaltijoille

Kuva: Sanna-Kaisa Rautio

Euroopan unionin
osarahoittama

Elinkeino-, liikenne-
ja energiavirasto

Sanna-Kaisa Rautio
Aluekoordinaattori
Itä-Suomen elinvoimakeskus
sanna-kaisa.rautio@elinvoimakeskus.fi

Ninni Saarinen
Biodiversiteettikoordinaattori
Itä-Suomen elinvoimakeskus
ninni.saarinen@elinvoimakeskus.fi

Antje Moraal
Luonnonhoidon asiantuntija
Itä-Suomen elinvoimakeskus
antje.moraal@elinvoimakeskus.fi

Marita Kivioja
Luonnonhoidon asiantuntija
Itä-Suomen elinvoimakeskus
marita.kivioja@elinvoimakeskus.fi

Anna-Riikka Ihantola
Luontotiedon asiantuntija
Itä-Suomen elinvoimakeskus
anna-riikka.ihantola@elinvoimakeskus.fi

Terveisiä Kurikasta ja Vieremältä

Emma Mähönen, Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri
Luontotyö kuntien elinvoiman vahvistajana -webinaari 25.8.2026

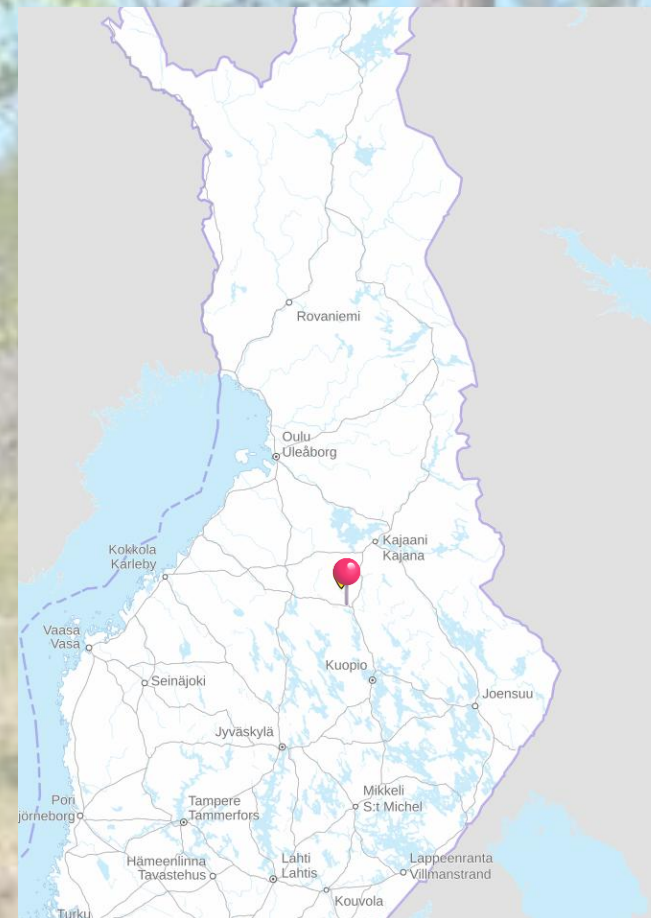
Peurainnevan turvetuotantoalue (Kurikka)

- Maanomistajana ja hanketoteuttajana Kurikan kaupunki
- Kaupungin omistama kiinteistö Peurainnevan turvetuotantoalueella palautuu kaupungille, tuotanto päättynyt.
- PohjaNeva –hankkeelta esisuunnitelma, jonka pohjalta kahden kosteikon (40 ha) JTF –suunnitteluhanke
 - Hankkeen rahoituksella ostopalveluna kosteikkosuunnitelma
- Seuraavaksi toteutushanke, jonka rahoituksella rakennetaan kosteikot.
 - Kaivinkonetyöt ja kosteikkojen vedensäätelylaitteistot

Heinäpuron kunnostushanke (Vieremä)

- Yksityinen maanomistaja, hankkeen toteuttajana Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri
- 1) Metsäojitetun suoalueen vettäminen patoamalla ojat, 2) kosteikon ja 3) pintavalutuskentän rakentaminen
- Tavoitteena vesistökuormituksen vähentäminen ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen
- JTF –rahoitteinen hanke
 - Ostopalveluina suunnitelmat, kaivinkonetyöt ja materiaalit (noin 58 000 €)

Yhteenveto

- Kaksi erilaista polkua, molemmat toimivat
 - Hanketoteuttaja voi olla itse maanomistaja tai erillinen taho
- Työ ja raha jää alueella
 - Ostopalveluina kaivinkonetyöt, materiaalit ja suunnittelu
- Yksityinen maanomistaja ei voi hakea JTF-rahoitusta
 - Kunta, yhdistys, yritys tai säätiö voi
- Itä-Suomessa JTF-rahaa paljon jäljellä!

Suo siellä, yhteistyö täällä –hanke

JTF-aktivointihanke tukee erityisesti turvetuotantoalueiden jälkikäyttöön liittyvissä asioissa Pohjois-Savon alueella

- Neuvontaa ja apua potentiaalisten kohteiden tunnistamisessa
- Tukea rahoituksen hakemiseen
- Sopimus- ja kilpailutusmalleja ja kustannusvertailuja
- Alueellinen verkosto

Yhteystiedot:

Emma Mähönen

emma.mahonen@savonluonto.fi

040 827 4268

Lähteet:

Peurainnevan ennakkosuunnitelma. PohjaNeva –hanke, 9.5.2025,
https://elinvoimakeskus.fi/documents/d/elinvoimakeskus/peurainnevan_ennakkosuunnitelma_suojattu_saavutettava

Peurainnevan ennallistamissuunnitelma. <https://eura2021.fi/hanketietopalvelu?koodi=J11584>

Maaseudun tulevaisuus. Entisten turvealueiden ennallistamiseen ehtii vielä hakea tukea, 12.9.2025
<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/metsa/0f9651ae-3df4-438c-9322-4e4a1d8f067b>

Heinäpuron kunnostushanke, Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri <https://www.sll.fi/pohjois-savo/heinapuron-kunnostushanke/>

Heinäpuron kunnostushanke. <https://eura2021.fi/hanketietopalvelu?koodi=J11500>

Kiitos!

KUOPIO

Pilppa — ovi lajien salaisuuksiin on raollaan

*Luonnonsuojelusuunnittelija
Kalle Ruokolainen*

Luontotyö kuntien elinvoiman vahvistajana -webinaari
25.8.2026

Kuopio — vettä, metsää, lehtoja ja... mitä muuta?

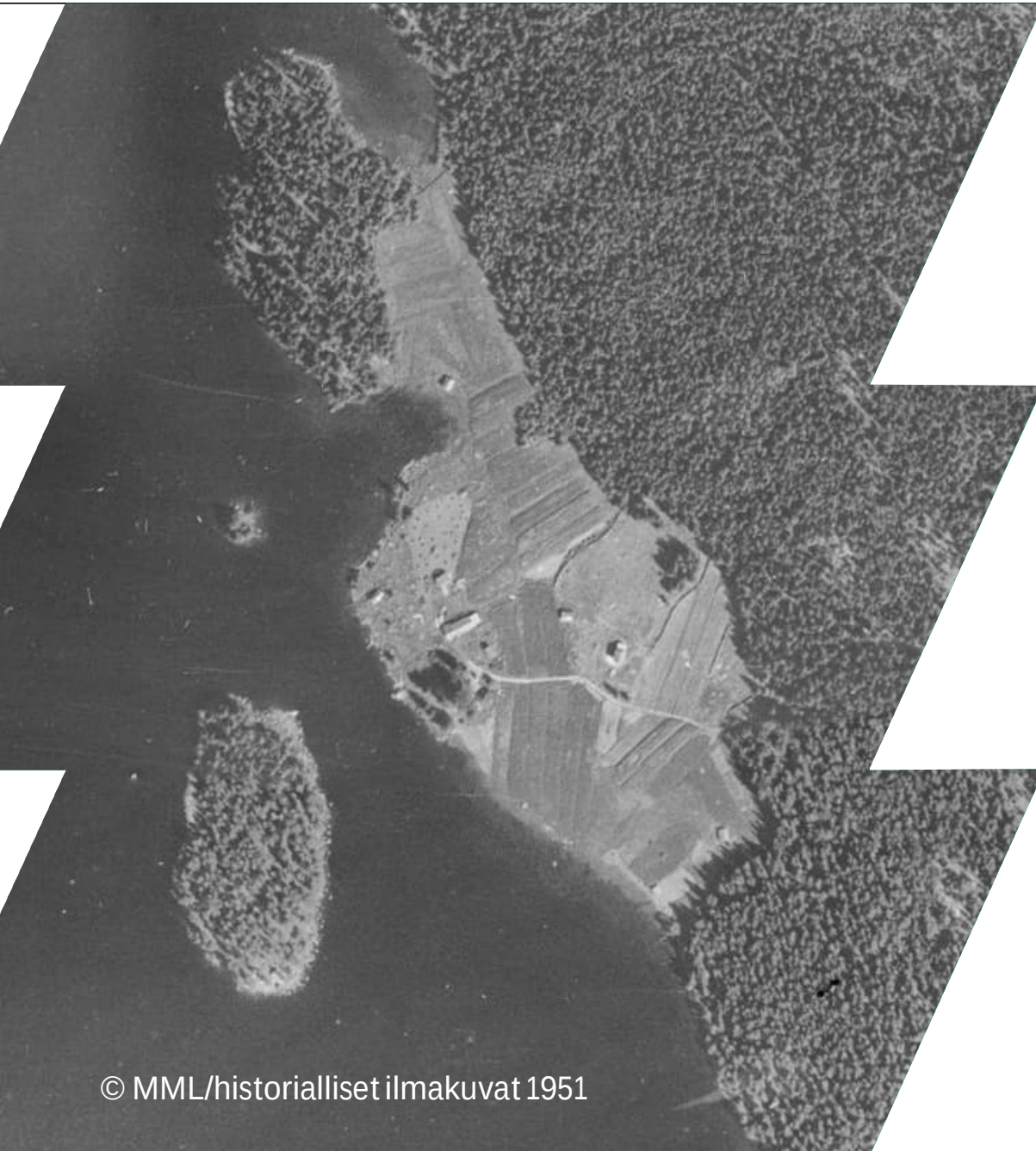
- Puistoja, niittyjä ja puoliavoimia ympäristöjä, joista kahta viimeksi mainittua usein vaivaa umpeenkasvu, Kuopiossa ”pöhheikkö”
- Avoimilla ja lämpimillä ympäristöillä on suuri vaikutus lajistoon etenkin runsaslajisissa eliöryhmissä, kuten hyönteiset.
- Umpeenkasvun torjunta tukee monimuotoisuuden lisäksi myös esteettisiä ja kulttuurisia arvoja.
- Liian ”monotoninen” hoito usein pahasta, vaikka ”hoito” on ehdottomasti tarpeen.
- Elinympäristöt ja lajisto uhanalaisimpia

Mikä uhkaa avoimuutta?

- Typpilaskeuma (3—4 kg/ha vuodessa)
- Ilmaston lämpeneminen ja hiilidioksidin lisääntyminen ilmakehässä
- Laidunnus on vähentynyt voimakkaasti.
- Eläinten ”työn” korvaaminen mekaanisella raivauksella on työlästä ja kallista. Soveltuu kyllä ravinteiden poistoon ja ”tekohengitykseksi”.
- Luonnonmärehtijöiden kantojen manipulointi?
- Kuopiossa maaperän ravinteisuus erityinen lisämauste?

”Pölyttäjäparatiisi Pilppa”

- Pilpanranta on ollut pieni muutaman hehtaarin viljelytila Kuopion niemen metsäisessä länsiosassa.
- Alue on edelleen metsäisten suojele- ja virkistysalueiden ympäröimä.
- Metsäkeskus Tapion vetämä kunnostushanke syksystä 2024 syksyyn 2025.
- Ulkopuolinen rahoitus MetsäGroupin luontorahastolta ja Kuopion Energialta
- Mukana myös Puijon Latu ry, joka hallinnoi Pilpan rakennuksia ja vuokra-aluetta, sekä silloinen ELY-keskus ja luonnontieteellinen museo.
- Yksi harvoista pitkään hoidetuista ”niittykohteista” Kuopion kaupungilla.
- [Pilpan tarinakartta](#)

Mitä ”luontoposiitivista” saavutettiin?

- Ketonoidanlukon tilapäinen(?) runsastuminen
- Hyönteisseurannan aloitus (myrkkypistiäiset, päiväperhoset) hankkeen vaikutuksesta
- Kesäkuusamahitukoi (vaarantunut perhonen) ei ole merkittävästi taantunut 2024–2026.
- Alueelta löytyi myös jalavamiiniäinen (vaarantunut pistiäinen vuorijalavaklooneilla)
- Kimalais- ja päiväperhosmäärät näyttävät kasvaneen ja levittäytyneen laajemmin, mutta vuosittainen vaihtelu on suurta
- Kaivuriampiainen (NT), eli ”pikkukiva” tieto lajistosta lisääntynyt merkittävästi.

KUOPIO

Kiitos!

HIILINEUTRAALI
POHJOIS-SAVO

Luontoteot Pohjois-Savon ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma ssa

Anna Peltosaari

Hiilineutraali Pohjois-Savo – vastuullisesti ja
vaikuttavasti

HIILINEUTRAALI
POHJOIS-SAVO

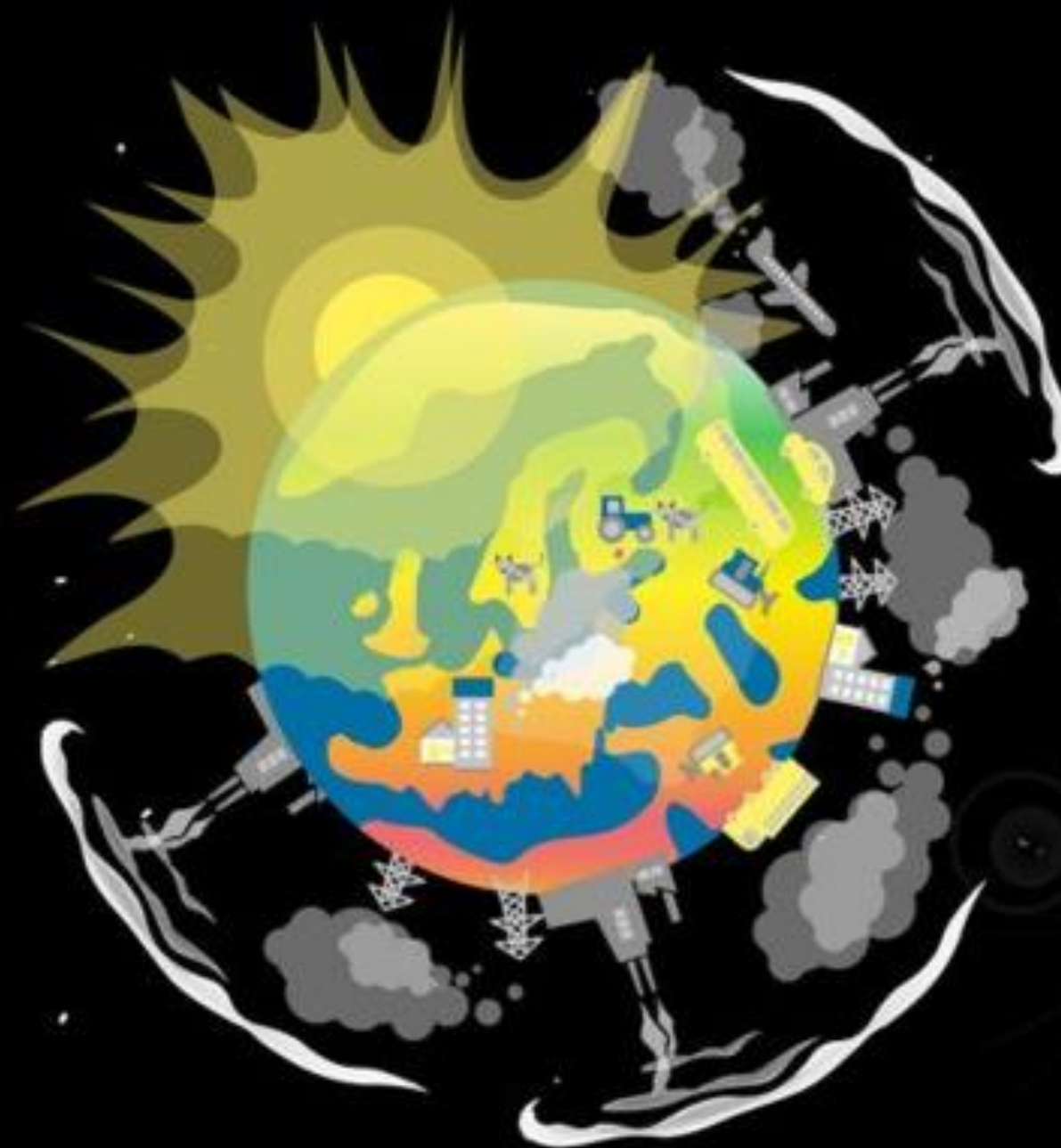
Elinvoimakeskus

Pohjois-Savon liitto

Euroopan unionin
osarahoittama

Pohjois-Savon ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma

Hyväksytty maakunnan
yhteistyöryhmässä 24.3.

HIILINEUTRAALI
POHJOIS-SAVO

Miksi sopeutumissuunnitelma?

- Ilmastonmuutoksen vaikutukset näkyvät Pohjois-Savossa monin tavoin, suoraan ja välillisesti.
 - Yhteiskuntamme rakenteita ei ole suunniteltu voimakkaasti muuttuvaan ilmastoon.
 - Sopeutumistyö on paikallista, kukaan muu ei tee sitä puolestamme.
 - Tarvitaan tietoa, yhteinen tavoite ja vaikuttavia toimenpiteitä.
 - Sopeutumissuunnitelma tuo näkyväksi ilmastonmuutoksen vaikutukset Pohjois-Savossa ja tapoja sopeutua näihin vaikutuksiin.
- ➔ Sopeutumistyötä tehdään tehokkaimmin ja vaikuttavimmin usean sektorin ja toimijan yhteistyönä.

Merkittävimmät ilmastonmuutoksen ilmiöt Pohjois-Savossa

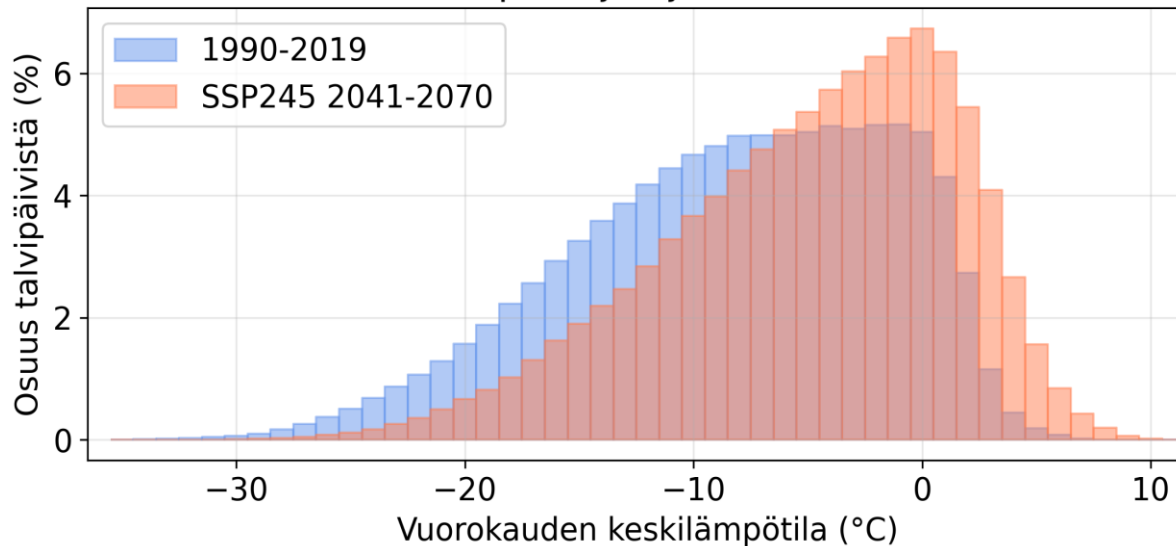

HIILINEUTRAALI
POHJOIS-SAVO

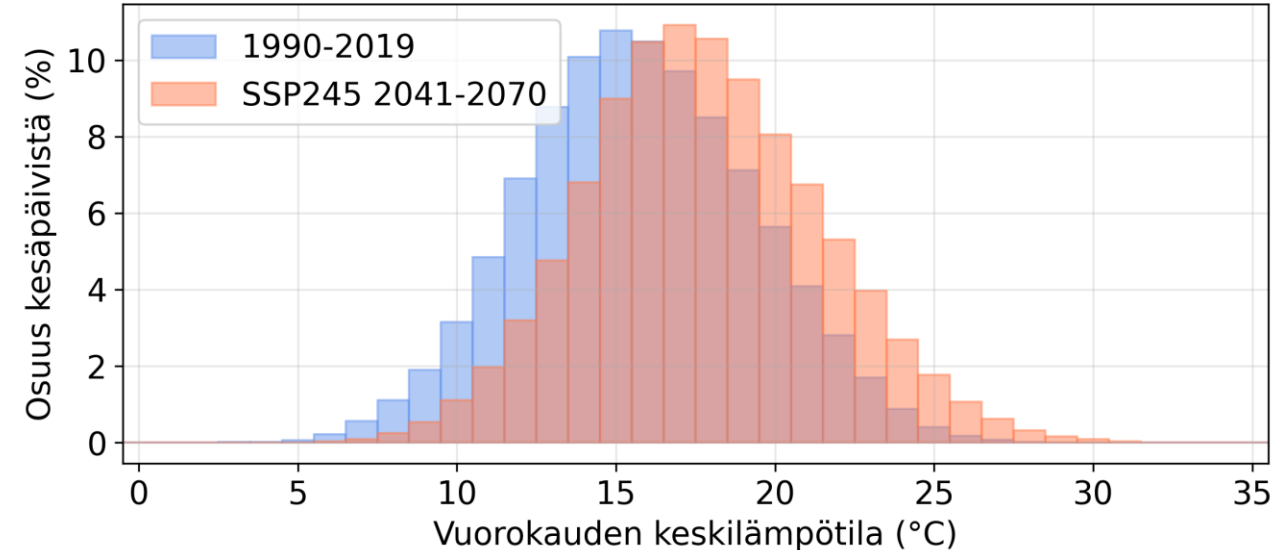
Lämpötilan nousu

- **Talvien** lämpötila nousee enemmän kuin kesien. Yhä useammin talvipäivän lämpötila sijoittuu nollan läheisyyteen. Kovat pakkaspäivät harvinaistuvat.
- **Kesällä** hellepäivien määrä kasvaa.

Vuorokausilämpötilojen jakautuminen talvella

Vuorokausilämpötilojen jakautuminen kesällä

Kuvat: Ilmatieteen laitoksen arvioimia muutoksia Pohjois-Savossa: keskilämpötila.

Kuva perustuu keskiväylän päästöskenaarioon SSP2, jossa päästökehitys jatkuu suunnilleen nykyisten trendien mukaisesti → kohtalaiset päästöt. Pohjois-Savon lämpötilan ennustetaan nousevan vuoden 2020 tasosta noin 3°C vuoteen 2100 mennessä. Lähde: Laakso 2026, Ilmatieteen laitos.

Merkittävimmät ilmastonmuutoksen ilmiöt Pohjois-Savossa

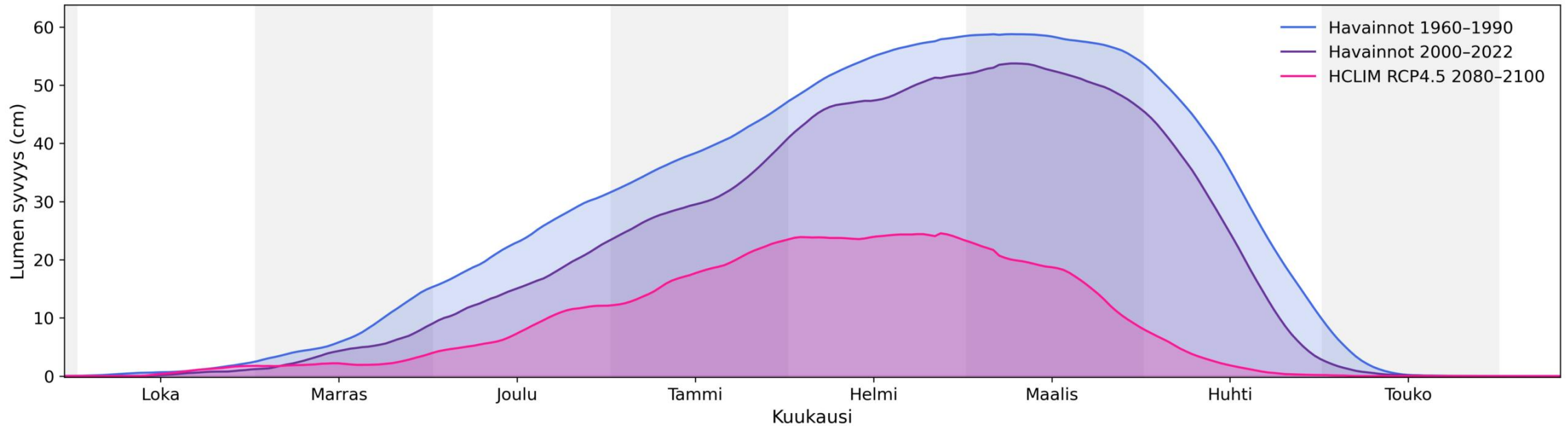

HIILINEUTRAALI
POHJOIS-SAVO

Talviolosuhteiden muutokset

Lumipeite ohenee ja talvista tulee pimeämpiä. Talviaikaiset tulvat yleistyvät.

- Talvehtimispaikat vähenevät, lumipeite ei enää anna suojaa, maaperä ei mene enää routaan totutulla tavalla – Mitä tarkoittaa kasveille ja eläimille?

Kuva: Ilmatieteen laitoksen arvioimia muutoksia Pohjois-Savossa: lumipeite. Perustuu päästöskenaarioon, jossa Pohjois-Savon lämpötilan ennustetaan nousevan vuoden 2020 tasosta noin 3°C vuoteen 2100 mennessä. Lähde: Laakso 2026. Lähde: Laakso 2026.

Merkittävimmät ilmastonmuutoksen ilmiöt Pohjois-Savossa

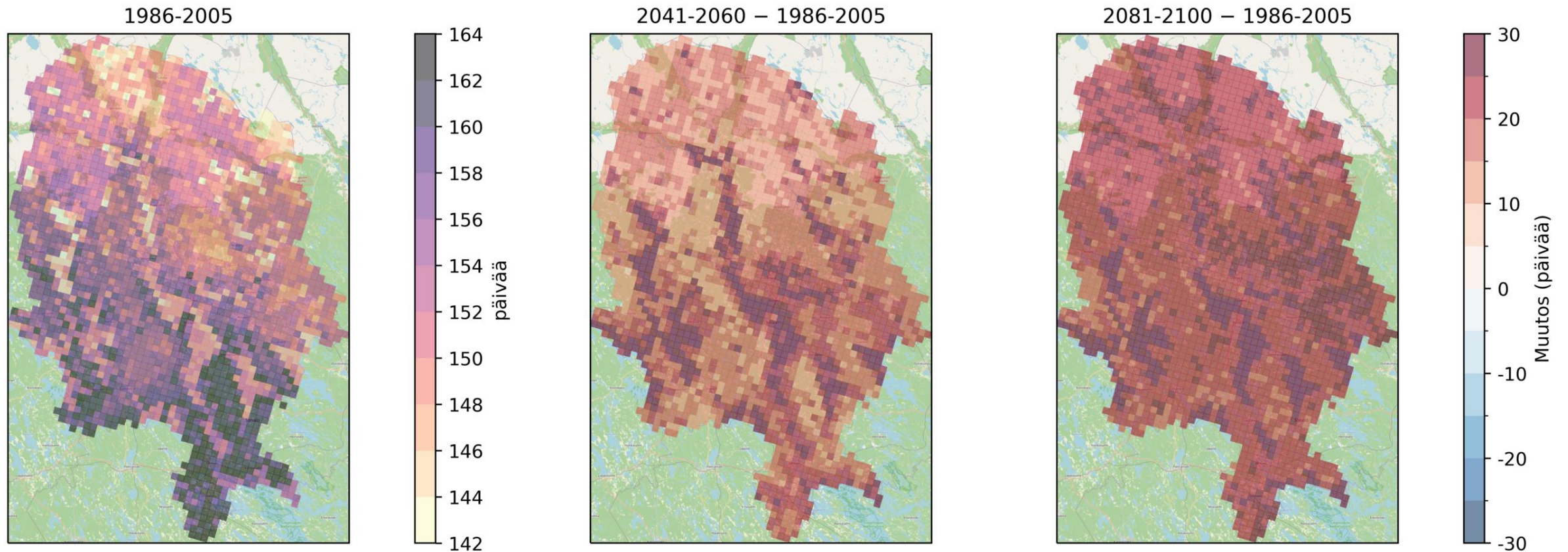

HIILINEUTRAALI
POHJOIS-SAVO

Termisen kasvukauden pituus

Vuosisadan loppuun mennessä kasvukauden ennakoidaan pidentyvän vuoden 2020 tasosta noin kuukaudella

Pohjois-Savo - Kasvukauden pituus

Kuva: Ilmatieteen laitoksen arvioimia muutoksia Pohjois-Savossa: kasvukauden pituus.. Perustuu päästöskenaarioon, jossa Pohjois-Savon lämpötilan ennustetaan nousevan vuoden 2020 tasosta noin 3°C vuoteen 2100 mennessä. Lähde: Laakso 2026.

Merkittävimmät ilmastonmuutoksen ilmiöt Pohjois-Savossa

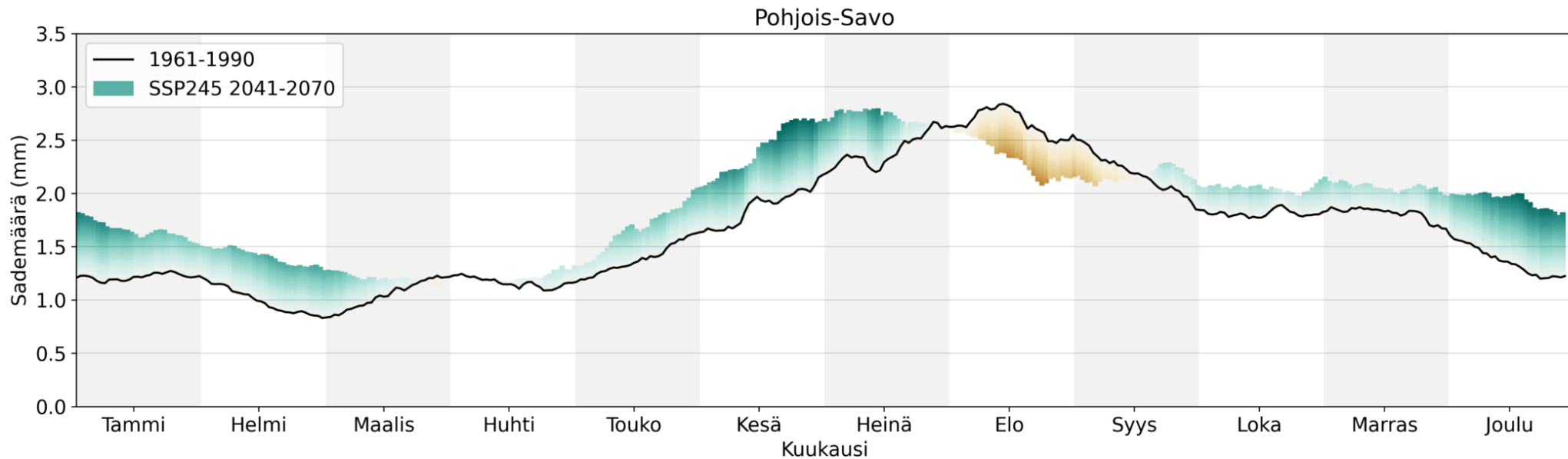

HIILINEUTRAALI
POHJOIS-SAVO

Sateisuus

Ympärivuotinen sadannan määrä lisääntyy, loppukesän/alkusyksyn sadannan vähentyessä. Voimakkaiden rankkasateiden määrä kasvaa ja sateet jakautuvat epätasaisemmin.

- Kuivuuskausia, voimakkaita rankkasateita – mitä tarkoittaa kasveille ja eläimille?

Kuva: Ilmatieteen laitoksen arvioimia muutoksia Pohjois-Savossa: sateisuus. Kuva perustuu skenaarioon, jossa globaalilämpötilan ennustetaan nousevan vuoden 2020 tasosta noin 1,5°C vuoteen 2100 mennessä, muutos Pohjois-Savossa on 3°C. . Lähde: Laakso 2026.

Merkittävimmät ilmastonmuutoksen ilmiöt Pohjois-Savossa

HIILINEUTRAALI
POHJOIS-SAVO

LISÄÄNTYVÄ SATEISUUS

- Sadannan lisääntyminen
- Rankkasateet
- Viistosateet
- Lisääntyvät hulevedet
- Kevättulvat
- Maaperän kosteuden kasvu
- Vesien aiheuttama eroosio

TALVIOLOSUHTEIDEN MUUTOKSET

- Jäätymis-sulamissyklit
- Talvisateisuuden kasvu
- Talvitulvat
- Routimisen muutokset
- Vähentävä lumipeite
- Eroosion lisääntyminen
- Lumimyrskyt
- Jääpeitteen muutokset

LÄMPÖSUMMAN KASVU

- Vieraslajien leviäminen
- Kasvukauden pidentyminen
- Tautiriskit, mm. puutiaisten levittämät taudit
- Kasvitaudit, eläintaudit, loiset
- Nopeampi hajotustoiminta maaperässä
- Kasvien kasvun vauhdittuminen

MYRSKYTUHOT

- Kesämyrskyt ja sateet
- Talvimyrskyt
- Rankkasateet ja tulvariskit
- Metsätuhot

LUONTOKATO

- Eliöiden elinympäristön muutos
- Kasvuolosuhteiden muutos
- Kasvillisuusvyöhykkeiden muutokset
- Vaikutus kaupunkivihreään

LISÄÄNTYVÄT HELLEJAKSOT

- Rakennetun ympäristön kuumuus
- Vesien lämpötilan nousu
- Vaikutukset eläinten ja ihmisten hyvinvointiin
- Vaikutukset luontoon

KUIVUUS

- Vaikutukset maa- ja metsätalouteen
- Metsäpalojen lisääntyminen
- Maaperän lisääntynyt kuivuus
- Vaikutukset eläimiin ja luontoon

Sektorit x

Suodata ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman toimenpiteitä sektoreiden mukaan. Valitse alla olevasta valikosta haluamasi sektorit, joita koskevia toimenpiteitä haluat nähdä.

Luonnonvarat & luonnon monimuotoisuus

☐ Kalankasvatus 0

☐ Maatalous 34

☐ Metsätalous 25

☐ Ympäristö 21

Infrastruktuuri & rakennettu ympäristö

☐ Energiahuolto 12

☐ Jätehuolto 4

☐ Liikenne 16

☐ Rakennettu ympäristö 22

☐ Vesihuolto 11

Elinkeinot & liiketoiminta

☐ Elinkeinoelämä 5

☐ Matkailu 3

☐ Teollisuus 10

Yhteiskunta & ihmiset

☐ Julkinen sektori 3

☐ Rahoitus 1

☐ Terveys ja hyvinvointi 28

☐ Tutkimus ja koulutus 2

Tyhjennä valinnat

 Kuumuus ja pitkittyneet helleaallot 11 ▾

 Lisääntyvä sateisuus 18 ▾

 Talviolosuhteiden muutokset 23 ▾

 Kuivuus 15 ▾

25.8.2026

12

Miten luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen näkyy suunnitelmassa?

Ilmastonmuutos vaikuttaa luontoon monella tavalla.

Luontokato

RISKI

Luonnon monimuotoisuus heikkenee.

TOIMENPIDE

Ennallistetaan heikentyneitä elinympäristöjä sekä suojelualueilla että suojelualueiden ulkopuolella.

VASTUUTAHOT

Itä-Suomen elinvoimakeskus, maanomistajat, järjestöt

ENSISIJAINEN HYÖTYJÄ

Luonto

Metsätalous

Ympäristö

Talviolosuhteiden muutokset

RISKI

Vähälumiset talvet vaikeuttavat lajien talvehtimistä.

TOIMENPIDE

Säilytetään ja ennallistetaan lajeille sopivia talvehtimisympäristöjä. Tunnistetaan talvehtimisympäristöjen väliset ekologiset yhteydet ja lajien liikkumismahdollisuudet. Säilytetään ja vahvistetaan ekologiaa yhteyksiä.

VASTUUTAHOT

Metsäyhtiöt ja metsänomistajat, kunnat, Itä-Suomen elinvoimakeskus, maakuntaliitto, luonnonsuojelujärjestöt

ENSISIJAINEN HYÖTYJÄ

Luonto, luonnoneläimet

Ympäristö

Lisääntyvä sateisuus

RISKI

Sateisuus lisää eroosiota, ravinnehuuhtoumia ja rehevöittää vesistöjä.

TOIMENPIDE

Vähennetään metsätaloudesta aiheutuvaa ravinteiden ja orgaanisen hiilen kuormitusta mm. vesiensuojelutoimien hyödyntämisellä, ennallistamalla ojitettuja suometsiä ja pienvesiä, metsätaloustoimien oikea-aikaisuudella, jatkuvapeitteisen metsänkäsitteilyn suosimisella ja riittävillä suojavyöhykkeillä. Vältetään tarpeettomien ja liian syvien ojien kunnostamista ja kaivuuta.

VASTUUTAHOT

Metsänomistajat, metsäyhtiöt, MTK, metsänhoitoyhdistykset, Metsäkeskus

ENSISIJAINEN HYÖTYJÄ

Luonto

Kuivuus

RISKI

Kuivuus heikentää puuston kasvua ja elinvoimaisuutta ja lisää puuston kuolleisuutta.

TOIMENPIDE

Vältetään metsien liiallista kuivatusta ojituksilla ja palautetaan luontainen vesitalous ennallistamalla soveltuvia alueita.

VASTUUTAHOT

Metsänomistajat, metsänhoitoyhdistykset

ENSISIJAINEN HYÖTYJÄ

Metsänomistajat, metsäyhtiöt, luonto

Metsätalous

Lisääntyvä sateisuus

RISKI

Sateisuus lisää tulvia.

TOIMENPIDE

Huolehditaan keskustataajamien viheralueista ja pyritään säästämään niitä erilaisten rakennus ja kunnostustöiden yhteydessä.

VASTUUTAHOT

Kunnat, kiinteistönomistajat, urakoitsijat

ENSISIJAINEN HYÖTYJÄ

Asukkaat, luonto

Rakennettu ympäristö

Kuumuus ja pitkittyneet helleaallot

RISKI

Kuumuus ja pitkittyneet hellejaksot heikentävät hyvinvointia ja jaksamista.

TOIMENPIDE

Säilytetään olemassa olevaa ja lisätään viilentävää viherrakennetta ja varjostavaa kasvillisuutta rakennettuun ympäristöön.

Otetaan käyttöön luontopohjaiset ratkaisut päiväkotien, koulujen ja puistoalueiden suunnittelussa.

VASTUUTAHOT

Kunnat, rakennusteollisuus, suunnittelijat, rakennuttajat, kiinteistönomistajat

ENSISIJAINEN HYÖTYJÄ

Asukkaat, luonto, eläimet, lapset ja nuoret

Rakennettu ympäristö

Terveys ja hyvinvointi

Erityisesti kuntia koskettavia luonto-toimenpiteitä

Kuivuus

RISKI

Kuivuus heikentää kaupunkivihreää.

TOIMENPIDE

Lisätään viheralueiden määrää. Parannetaan kasvillisuuden menestymisolosuhteita esim. kasvilajivalinnoilla ja kosteutta pidättävillä materiaalivalinnoilla.

VASTUUTAHOT

Kunnat, taloyhtiöt, kiinteistönomistajat

ENSISIJAINEN HYÖTYJÄ

Asukkaat, luonto

Rakennettu ympäristö

Ympäristö

Luontokato

RISKI

Luonnon monimuotoisuus heikkenee.

TOIMENPIDE

Tunnistetaan (kunnissa) viheralueiden muutosten vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen.

VASTUUTAHOT

Kunnat

ENSISIJAINEN HYÖTYJÄ

Luonto, asukkaat

Ympäristö

Lisääntyvä sateisuus

RISKI

Sateisuus heikentää vesien laatua.

TOIMENPIDE

Kiinnitetään huomiota hulevesien laatuun. Kartoitetaan erityisen paljon kuormitusta aiheuttavat alueet ja tehostetaan hulevesien laadullisen hallinnan ratkaisujen kohdentamista niihin.

VASTUUTAHOT

Kunnat, maanomistajat, teollisuus

ENSISIJAINEN HYÖTYJÄ

Luonto

Liikenne

Rakennettu ympäristö

Ympäristö

HIILINEUTRAALI
POHJOIS-SAVO

Kiitos!

Saara Karkulahti

Projektipäällikkö, ilmastoasiantuntija
Hiilineutraali Pohjois-Savo – vastuullisesti ja vaikuttavasti
(HIPOVA) -hanke
+358 50 390 2765
saara.karkulahti(at)elinvoimakeskus.fi

Anna Peltosaari

Ilmastoasiantuntija
Hiilineutraali Pohjois-Savo – vastuullisesti ja vaikuttavasti
(HIPOVA) -hanke
+358 50 3961 052
anna.peltosaari(at)elinvoimakeskus.fi

Sonja Lehtomäki

Projektisuunnittelija
Hiilineutraali Pohjois-Savo – vastuullisesti ja vaikuttavasti
(HIPOVA) -hanke
+358 50 3962 878
sonja.lehtomaki(at)elinvoimakeskus.fi

www.hiilineutraalipohjoissavo.fi

HIILINEUTRAALI
POHJOIS-SAVO

Elinvoimakeskus

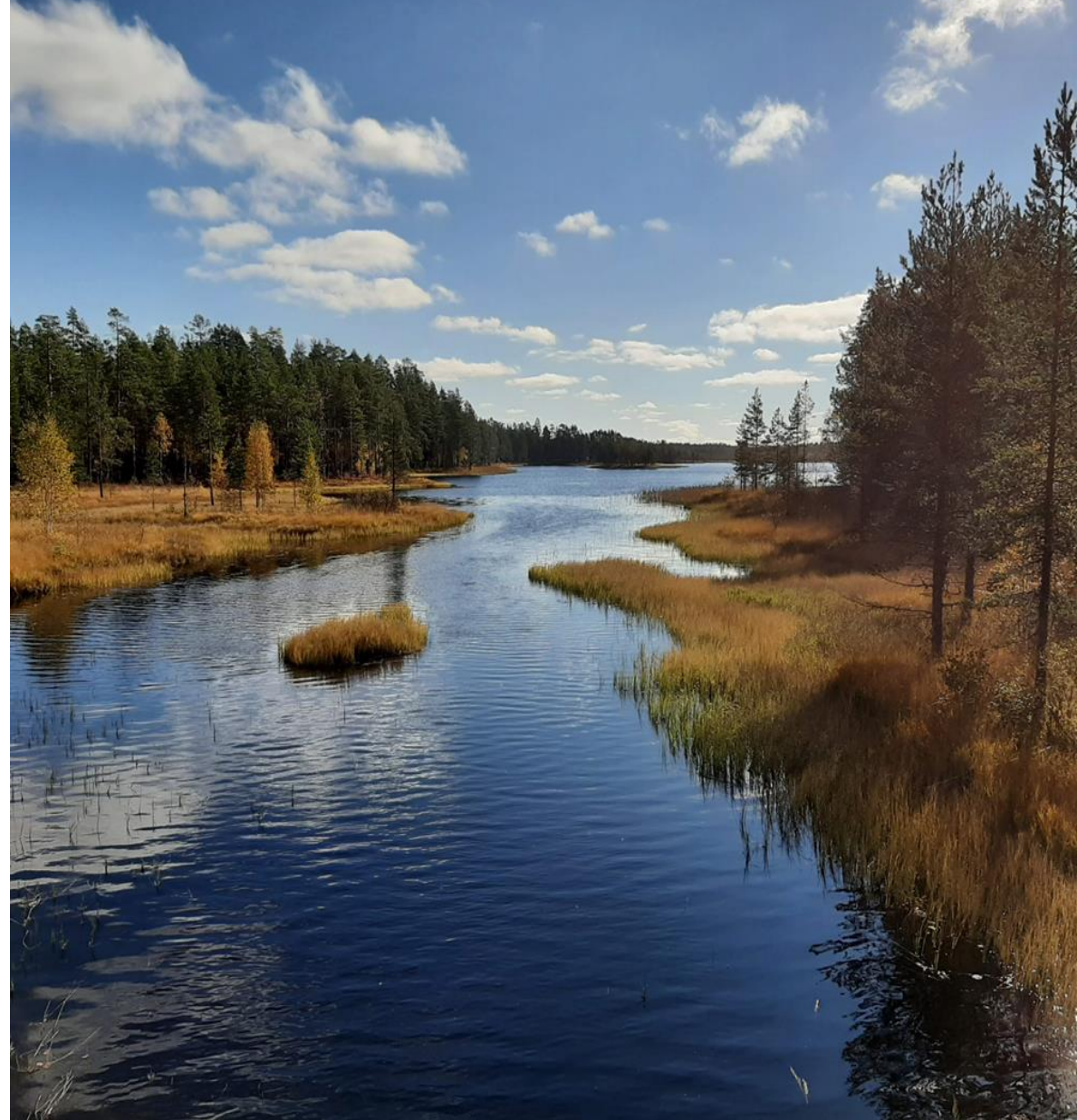
Pohjois-Savon liitto

Euroopan unionin
osarahoittama

**Turvetuotannosta poistuvien
soiden ennallistamiseen ja
jälkikäyttöön liittyvien
hankkeiden haku.**

**Itä-Suomi 20.5-30.11.2026.
Hakutunnus ITÄEVK-127.**

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Elinvoimakeskus

Miksi tätä rahoitusta on tarjolla?

Turvetuotannosta poistuvien alueiden ennallistamisella ja jälkikäytöllä:

- ▶ vähennetään tuotannosta poistuneiden turvemaiden kasvihuonekaasupäästöjä.
- ▶ parannetaan vesistöjen tilaa.
- ▶ vahvistetaan luonnon monimuotoisuutta.
- ▶ luodaan uusia käyttömahdollisuuksia alueille.
- ▶ tuetaan alueiden elinvoimaa ja kestäväää liiketoimintaa.

Ennallistamisen tavoite Itä-Suomessa 1320 ha

- ▶ Josta Pohjois-Savo 500 ha

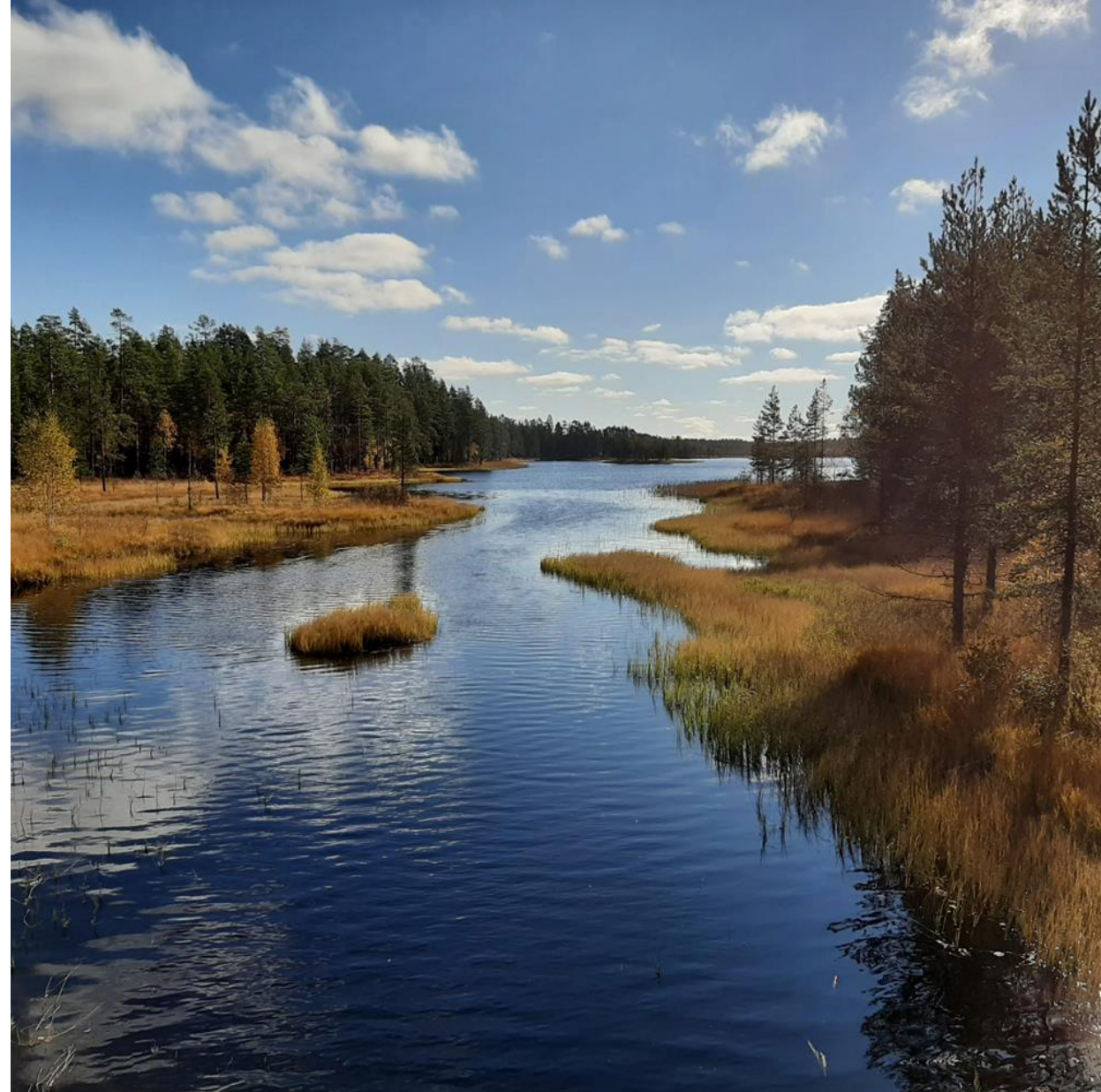
Mitä hankkeissa voidaan toteuttaa? 1/1

Ennallistaminen, esimerkiksi

- ▶ soiden vettäminen.
- ▶ luonnontilan palautumisen edistäminen.
- ▶ hiilinielujen vahvistaminen.
- ▶ vesistöpäästöjen vähentäminen.
- ▶ maaperän happamuuden hallinta (esimerkiksi kalkitus, kalkkikivisuodatus, laskeutusaltaat).

Jälkikäyttö, esimerkiksi

- ▶ kosteikot ja lintuvesikohteet.
- ▶ virkistys- ja matkailukäyttö.
- ▶ ilmastokestävät tuotantomuodot esimerkiksi uusiutuvan energian ratkaisut.

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Elinvoimakeskus

Mitä hankkeissa voidaan toteuttaa? 2/2

Turvetuotantoalueisiin liittyvien vesistöjen kunnostaminen

- ▶ kuormituksen vähentäminen.
- ▶ vesistöjen kunnostaminen.
- ▶ kosteikkoratkaisut.
- ▶ hoitokalastus.

Toimenpiteiden liittyttävä turvetuotannon vaikutuksiin!

Hankkeen kokonaiskustannuksista 10 % voidaan kohdentaa maanhankintaan.

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Elinvoimakus

Hankkeen tukitasot ja käytettävissä oleva rahoitus

Tukitasot

- ▶ Kehittämishankkeet enintään 80 %.
- ▶ Investoinnit enintään 70 %.

Rahoitus vuonna 2026

- ▶ Etelä-Savo 500 000 €.
- ▶ Pohjois-Karjala 750 000 €.
- ▶ Pohjois-Savo 750 000 €.

Hakijan tulee osallistua myös hankkeen rahoittamiseen.

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Elinvoimakeskus

Kustannusmalli Flat rate 40%, 1/2

Palkkakustannusten
yksikkökustannukset.

Flat rate 40% laskettuna
palkkakustannuksista.

Hankehenkilöstön
palkkakustannukset
palkkakustannusten
yksikkömallin mukaisesti.

Kaikki muut hankkeesta
aiheutuvat kustannukset
korvataan 40%:n flat rate -
osuudella.

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Elinvoimakeskus

Kustannusmalli Flat rate 7 %, 2/2

- sopii kehittämishankkeisiin, joissa paljon ostopalveluja

Palkkakustannusten
yksikkökustannukset,
ostopalvelut, tiedostus,
viestintä, matkakulut.

Flat rate 7% laskettuna
palkkakustannuksista.

Hankehenkilöstön
palkkakustannukset
palkkakustannusten
yksikkömallin mukaisesti.

Kaikki muut hankkeesta
aiheutuvat kustannukset
korvataan 7%:n flat rate -
osuudella.

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Elinvoimakeskus

Investoinnit, Flat rate 1,5 %

- 1) materiaalit ja tarvikkeet.
- 2) ostopalvelut, rakennusten sekä maa- ja vesialueiden hankinta- ja vuokrakustannukset.
- 3) koneiden ja laitteiden hankinta-, leasing-, vuokra- ja asennuskustannukset.
- 4) aineelliset ja aineettomat investoinnit.
- 6) hankkeen tiedotus- ja viestintä kustannukset.
- 7) Mahdollinen hankkeen tilintarkastuksen kustannus.

= välittömät kustannukset.

**Flat rate 1,5 % laskettuna
investoinnin kaikista
välittömistä kustannuksista.**

Mahdollista yhdistää EURA 2021 - järjestelmässä samalla hankekoodilla flat rate 7 % -mallilla rahoitettaviin kehittämistoimenpiteisiin.

1,5 % flat rate -osuudella katetaan mm.

- ennen tukihakemuksen vireille tuloa aiheutuneet hankkeen esivalmistelun kustannukset, viranomaismaksut, ympäristö- ja ilmastovaikutusten arvioinnin kustannukset ja muut vastaavat kustannukset.
- hankkeen hallinnointia varten varatuista toimitiloista, koneista, laitteista ja kalustosta aiheutuvat kustannukset.
- kirjanpito-, yleishallinto- ja toimistokustannukset.
- hankkeen ohjausryhmän kustannukset.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Elinvoimakeskus

Valintaperusteet. Hanke tukee:

- ▶ ja edistää turveyrittäjien ja muiden turvesektorin toimijoiden uudelleen työllistymistä tai uuden liiketoiminnan käynnistämistä.
- ▶ elinkeinojen sopeutumista ilmastonmuutokseen.
- ▶ ja Edistää hiilinielujen säilyttämistä tai ennallistamista.
- ▶ sukupuolen tasa-arvoa.
- ▶ EU:n perusoikeuskirjan periaatteita ml. yhdenvertaisuutta, syrjimättömyyttä ja esteettömyyttä.
- ▶ kestävän kehityksen periaatteita ja unionin ympäristöpolitiikkaa.
- ▶ ja kohdistuu maakuntien siirtymäsuunnitelmien mukaiseen toimintaan ja lisää turvealueiden jälkikäyttöarvoa.

Hakeminen ja yhteystiedot

- EURA 2021: Ennallistamiseen liittyvien JTF-hankkeiden haku Itä-Suomessa 1/2026
 - hakuilmoituksessa on paljon lisätietoa
- <https://eura2021.fi/>
- [EURA_2021_-kaytto-ohje_hakijalle_ja_hanketoteuttajalle.pdf](#)

Kiinnostuitko, kysy lisää

Sari Marttila, puh. 0295 026 693.

Kimmo Kettunen, puh. 029 502 6161.

Tiina Arpola, puh. 0295 026 131.

Sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@elinvoimakeskus.fi

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Elinvoimakeskus

Pohjois-Savon liitto

Katsaus Pohjois-Savon liiton rahoitusmahdollisuuksiin

Luontotyö kuntien elinvoiman vahvistajana -webinaari

25.8.2026

Ohjelmapäällikkö Soile Juuti

Pohjois-Savon liitto

Pohjois-Savon liiton rahoitusvälineet

Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027, EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma

- **EAKR, Euroopan aluekehitysrahasto**
- **JTF, Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto**

Pohjois-Savon kehittämisrahasto

- ***Pohjois-Savon kuntien ylläpitämä rahasto***

Pohjois-Savon liitto

Pohjois-Savon liiton syksyn EAKR ja JTF haut toteutetaan 4.9.-30.10.2026

- **Hakuinfo 9.9.2026 klo 9 – 10**
- **Hakuinfoon ei tarvitse ilmoittautua.**
- **<https://www.pohjois-savo.fi/viestinta/kokoukset-ja-tapahtumat/pohjois-savon-liiton-eakr-ja-jtf-hakuinfo.html>**
- **Vinkki: Pääset tapahtuman sivulle, kun rullaat Pohjois-Savon liiton etusivua alaspäin: <https://www.pohjois-savo.fi/etusivu.html>**
- **Hakujen sisällöt löytyvät hakujen avauduttua hakuilmoituksista täältä: <https://eura2021.fi/hakuilmoitukset>.**
- **Haettavana kaikki EAKR:n sisällöt ja JTF:tukea sekä kehittämiseen/investointeihin että kuntien hakuilmoituksessa määriteltyihin investointeihin.**

Uudistuva ja osaava Suomi -ohjelman sisällöt

Toimintalinja 1 Innovatiivinen Suomi

- Erityistavoite 1.1 Tutkimus- ja innovointivalmiuksien ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönoton parantaminen
- Erityistavoite 1.2 Digitalisaation etujen hyödyntäminen kansalaisten, yritysten ja julkishallinnon hyväksi
- Erityistavoite 1.3 Pk-yritysten kasvun ja kilpailukyvyn parantaminen

- Toimintalinja 2 Hiilineutraali Suomi

- Erityistavoite 2.1 Energiatehokkuustoimenpiteiden edistäminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen
- Erityistavoite 2.2 **Ilmastonmuutokseen sopeutumisen**, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuden ja -palautuvuuden edistäminen
- Erityistavoite 2.3 **Kiertotalouteen** siirtymisen edistäminen

- Toimintalinja 3 Saavutettavampi Suomi

- Erityistavoite 3.1 Alueellisen ja paikallisen saavutettavuuden kehittäminen

Toimintalinja 7 Oikeudenmukaisen siirtymän Suomi

- Erityistavoite 7.1. **Turpeesta luopumisen alueellisesti oikeudenmukainen siirtymä**

EAKR

JTF

Kuntien luontotyötä tukevat sisällöt: EAKR

Erityistavoite 2.2 Ilmastonmuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuden ja - palautuvuuden edistäminen:

- **Tavoitteena ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi mm.**
 - Varaudutaan muutoksen aiheuttamiin vaikutuksiin,
 - Ennakoidaan kielteisiä vaikutuksia ja pyritään vähentämään niitä,
 - Edistetään vaikutusten luomiin mahdollisuuksiin tarttumista

Mitä tuettu aiemmin:

Erityistavoite 2.2 **Ilmastonmuutokseen sopeutumisen**, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuden ja - palautuvuuden edistäminen

		Tuen määrä €	Kokonaiskustannukset €
Suunnitelmallisen ilmastotyön juurruttaminen Pohjois-Savoon (SISU)	Kuopion kaupunki	362 854	483 805
<i>Suunnitelmallisen ilmastotyön juurruttaminen Pohjois-Savoon (SISU)</i>	<i>Navitas Kehitys Oy</i>	<i>174 877</i>	<i>233 171</i>
<i>Suunnitelmallisen ilmastotyön juurruttaminen Pohjois-Savoon (SISU)</i>	<i>Kehitysyhtiö Savogrow Oy</i>	<i>267 296</i>	<i>356 394</i>
Suunnitelmallisen ilmastotyön juurruttaminen Pohjois-Savoon (SISU)	lisalmen kaupunki	181 991	242 656
Systemaattisen ilmastotyön ja sopeutumisen vahvistaminen kunnissa (SISUKAS) -hanke	Kuopion kaupunki	355 077	443 845
Systemaattisen ilmastotyön ja sopeutumisen vahvistaminen kunnissa (SISUKAS) -hanke	lisalmen kaupunki	167 898	209 875
Keskeisen kaupunkialueen ilmastokestävä kehittäminen 2040 (KILKE2040)	Kuopion kaupunki	285 921	357 405

Pohjois-Savon liitto

Kuntien luontotyötä tukevat sisällöt: EAKR

- **Erityistavoite 2.3 Kiertotalouteen siirtymisen edistäminen**
- **Tavoitteena**
 - Kiertotalouden edistäminen
 - Materiaalitehokkuuden edistäminen
 - Teollisuuden sivutuotteiden jalostusasteen nostaminen

Kuntien luontotyötä tukevat sisällöt: JTF

- **Toimintalinja 7 Oikeudenmukaisen siirtymän Suomi**
- **Hankkeiden tulee toteuttaa Pohjois-Savon JTF-siirtymäsuunnitelmaa vastaamalla siinä esitettyihin haasteisiin.**
- **Hankkeiden tulee edistää ilmastoneutraalisuus –tavoitetta.**
- **Esimerkiksi**
 - hankkeita, jotka tukevat elinkeinojen sopeutumista ilmastonmuutokseen.
 - bioenergiajakeiden käsittely- ja varastoalueita,
 - kiertotalousterminaaleja tai -alueita,

Mitä tuettu aiemmin

- Toimintalinja 7 Oikeudenmukaisen siirtymän Suomi**

		Tuen määrä €	Kokonaiskustannukset €
Vihreän siirtymän investointien edistäminen aluetalouden uudistajana kolmeen kuntaan (3K	Kiuruveden kaupunki	214 326	267 905
Karhukiven bioterminaali	Suonenjoen kaupunki	1 490 530	2 129 329
Vieremän bioterminaalina toimiva raakabiokaasulinja	Vieremän kunta	549 350	784 845
Vieremän biosyöteterminaali	Vieremän kunta	354 700	507 500
Palviaisten bioterminaali, Joroinen	Joroisten kunta	268 569	383 670
Keiteleen vihreät teolliset investoinnit	Keiteleen kunta	259 565	324 456
Kuopion Hepomäen alueen vihreän siirtymän toteutettavuusselvitys	Kuopion kaupunki	231 047	288 810
Suoniemen alueen kehittäminen puhtaan siirtymän kiertotalousalueeksi	Lapinlahden kunta	164 854	206 068

Pohjois-Savon kehittämisrahasto

- **Pohjois-Savon kuntien ylläpitämä rahasto**
- **Jatkuva haku**
- **”Pohjois-Savon kehittämisrahaston tavoitteena on Pohjois-Savon kehittämisen kannalta merkittävien hankkeiden toteuttaminen sekä yhteistyön lisääminen kehittämistoimenpiteissä verkostoitumalla ja kansainvälistymällä. Erityisinä painopisteinä ovat yritystoiminnan edistämiseen ja osaamisen tason kohottamiseen liittyvät innovatiiviset kehittämishankkeet.”**
- **Rahoitusmahdollisuuksista neuvotellaan tapauskohtaisesti. Ota yhteyttä.**

Yhteystiedot:

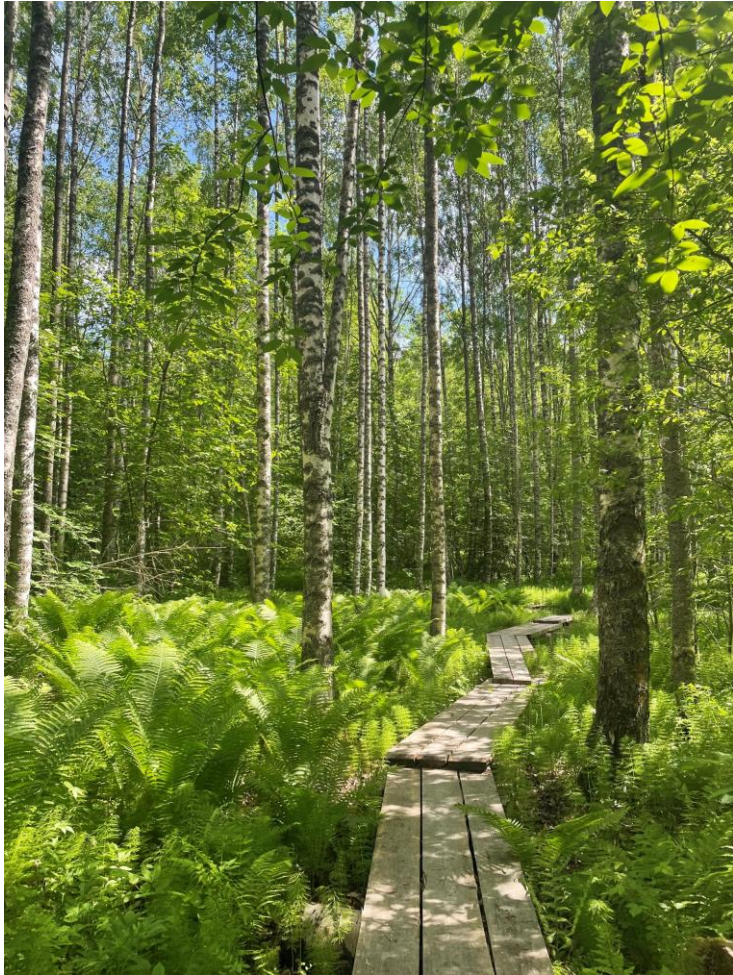
Soile Juuti
Juha Minkkinen
Kari Tarkiainen
Maarit Intke
Timo Ollila

@pohjois-savo.fi

Pohjois-Savon liitto

Mistä rahoitusta ja apua kunnan luontotyöhön

Kuva: Sanna-Kaisa Rautio

Itä-Suomen elinvoimakeskus

Priodiversity LIFE –hanke

- Pohjois-Savon luontotoimijaverkosto, laita sähköposti Sanna-Kaisa Rautiolle, jos haluat liittyä mukaan (sanna-kaisa.rautio@elinvoimakeskus.fi)
- OECM-alueet, tukea kunnille hakuprosessiin yhdessä SYKE:n kanssa
- Tietoa, esityksiä, tukea
- Valtakunnallinen Ennallista.fi –sivusto, aukeaa syys-lokakuussa

METSO-ohjelma

- Maa-alueen rauhoittaminen luonnonsuojelualueeksi.
- Suojelukorvaus on kunnille -50 % varsinaisesta korvauksesta, kaikki kuntakohteet pitää hyväksyttää ympäristöministeriössä

Helmi-ohjelma

- Luonnon ennallistaminen, Kunta-Helmi -ohjelma ei käynnissä, tietyin varauksin voi tarjota alueita normaaliin Helmi-ohjelmaan

Euroopan unionin
osarahoittama

Elinvoimakeskus

Mistä rahoitusta ja apua kunnan luontotyöhön

Kuva: Sanna-Kaisa Rautio

Metsänhoitoyhdistykset

- Talousmetsien luonnonhoito
- Määräaikainen suojelu
- Luonnonhoidon ja ennallistamisen hankkeet
- Luonnonarvokauppa

Luonnonperintösäätiö

- Luonnonsuojelualueiden perustaminen yksityisellä rahoituksella

Hiilipörssi

- Soiden ennallistaminen yksityisellä rahoituksella
- **Kunnille tarjolla maksutonta soiden ennallistamispalvelua**

Euroopan unionin
osarahoittama

Elinvoimakeskus

Mistä rahoitusta ja apua kunnan luontotyöhön

Kuva: Sanna-Kaisa Rautio

Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri

- Hankkeita, tietoa, osaamista

Metsä Group

- [Luontohankkeiden rahoitusohjelma](#)
- [Suojelusäätiö](#)

Säätiöt & rahastot

- KONEen säätiö ym., erilaisia hakuja monenlaisille toimijoille

Euroopan unionin
osarahoittama

Rahoitukset, avustukset ja korvaukset, esimerkkejä

Myöntäjinä Elinvoimakeskukset, Ruokavirasto ja Lupa- ja valvontavirasto

Ympäristön avustukset ja korvaukset

- [Avustus alueen pilaantuneisuuden selvittämiseen ja pilaantuneen alueen puhdistamiseen](#)
- [Avustus asuinrakennuksen maakaasulämmityksestä luopumiseksi](#)
- [Avustus asuinrakennuksen öljylämmityksestä luopumiseksi](#)
- [Avustus kaupunkien vesien hallintaan ja haitallisten aineiden vähentämiseen \(hallintasuunnitelmat\)](#)
- [Avustus maa- ja metsätalouden vesienhallintaan](#)
- [Avustus pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien laatimiseen](#)
- [Avustus rakennusperinnön hoitoon](#)
- [Avustus saariston ympäristönhoitoon](#)
- [Avustus vesienhoidon ja merenhoidon sekä vesistötoimenpiteiden toteutukseen](#)
- [Avustus ympäristökasvatuksen ja -valistuksen edistämiseen](#)
- [Biokaasulaitoksille myönnettävä määräaikainen ravinnekiertotuki](#)
- [Haitallisten vieraslajien hallintasuunnitelman mukaisten toimenpiteiden toteuttamisen avustus](#)
- [Korvaukset rauhoitettujen eläinten aiheuttamista vahingoista ja vahinkojen ennalta ehkäisemisestä](#)
- [Kosteikkojen hoitosopimus](#)
- [Kunta- ja Järjestö-Helmi -erityisavustushaku](#)
- [Luonnonsuojelulain tuki perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon](#)
- [Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus](#)

Maaseutuelinkeinojen rahoitukset, avustukset ja korvaukset

- [Ei-tuotannollinen investointi; Kosteikon perustaminen, turvepeltojen ennallistaminen](#)

Kalatalouden avustukset ja korvaukset

- [Avustukset vaelluskalaohjelma NOUSUn toimeenpanemiseksi](#)
- [Avustus kalataloudellisiin kunnostushankkeisiin](#)
- [Avustus kalatalouden alueellisiin edistämishankkeisiin](#)

Työhön liittyvät rahoitukset, avustukset ja korvaukset

- [Euroopan aluekehitysrahaston hankerahoitus](#)
- [Euroopan sosiaalirahaston hankerahoitus](#)
- [JTF-turvetuotantoalueiden ennallistamisrahoitus](#)

Euroopan unionin
osarahoittama

Elinvoimakeskus

Luontokunnat ja Luontoviisaat kunnat -verkostojen työ kuntien luontotyön tukena

Minna Pekkonen, Suomen ympäristökeskus

25.8.2026

Luontotyö kuntien elinvoiman vahvistajana-webinaari

**LUONTO
KUNNAT**

luontokunnat.fi
#luontokunnat

Mikä on Luontokunnat-verkosto?

- Perustettu syksyllä 2020 kuntien luontotyön tueksi esiselvityksen perusteella.
- Mukana reilut 350 henkilöä 115 kunnasta → **Liitytään henkilöjäsenenä → Ei edellytä sitoumuksia ja toimenpiteitä kunnalta.**
- Yhteistyön avulla kuntien potentiaali entistä paremmin käyttöön ja tukemaan kunnan elinvoimaa ja kehittymistä.
- Edistää monella tapaa luonto- ja LUMO-toimintaa kunnissa.
- Autettu kuntia tunnistamaan vaikuttavimpia luonnon monimuotoisuusteemoja.
 - Tärkeitä luontoteemoja on valittu aamukahvi- ja koulutustilaisuuksien aiheiksi.
- Tavoitteina hyvien käytäntöjen jakamisen ja verkostoitumisen helpottaminen, sekä ajankohtaisen tiedon ja koulutusten tarjoaminen.
- Lisätietoa:
 - <https://luontokunnat.syke.fi/>

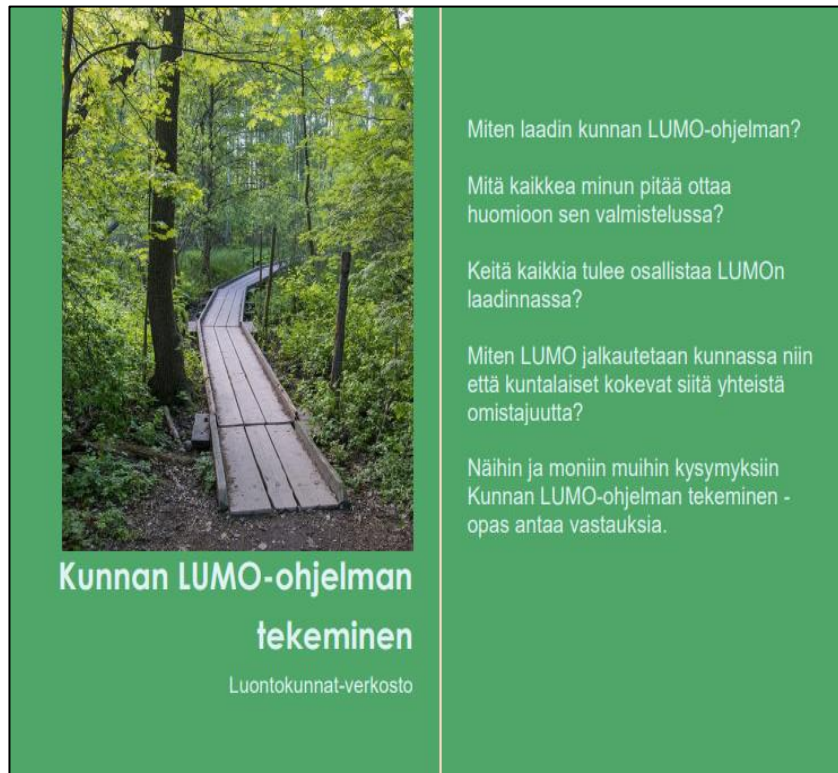
Poimintoja tuesta luontokunnille

- Joka kuun toisena tiistaina klo 9.00 aamukahvit ajankohtaisista luontoteemoista:
 - 15.9.2026 ACWA LIFE -hankkeen esittely (Huom! Poikkeava ajankohta)
 - 13.10.2026 Luonnonarvokauppa
 - 10.11.2026 Rakennetun ympäristön luontotyypit (Rytyt)
 - 8.12.2026 Ihmiskeskeisyyden purkamisesta kuntatyössä
- Yhteinen tapahtuma vähintään kerran vuodessa. Aiheina mm.
 - Seminaari ja työpaja
 - ”Luontokunnat verkoston tulevaisuus?” 7.5.2026
 - ”Mistä puhumme, kun puhumme kuntien luontotyöstä?” 14.5.2025
 - Ekologinen kompensatio koulutus 21.8.2023
 - Kuntien LUMO-strategian ja -ohjelman tekeminen 17.5.2023

Opas: Kunnan LUMO-ohjelma tekeminen

- Luontokunnat-verkoston tuottama yhdessä kuntien kanssa.
- Keskeinen ohjeistus kunnan LUMO-ohjelman tekemiseksi.
- Mahdollistaa suunnitellun ja tavoitteellisen luontotoiminnan kunnan elinvoimaisuuden parantamiseksi.
- Löytyy Luontokunnat verkoston sivustolta, materiaalit-osasta:
 - <https://luontokunnat.syke.fi/materiaalit/>

Verkostoitumisesta tukea omaan työhön

- Kannattaa olla aktiivinen → osallistu Luontokunnat-verkoston aamukahveille ja tapaamisiin.
 - Pysyt kärryllä ajankohtaisista luonto- ja ympäristökysymyksistä.
 - Huomaat että muutkin ratkovat samoja haasteita → mahdollisuus verkostoitua.
 - Ymmärrät työsi tärkeyden.
- Kannattaa luoda paikallisia yhteistyöverkostoja naapuri- ja lähialuekuntien kanssa.
- Vaikka kuntasi ei ole mukana Luontoviisaat kunnat -verkostossa, pyri silti luomaan kuntaorganisaatiossasi poikkihallinnollisia työryhmiä.

Luontoviisaat kunnat –verkosto

- Tavoitteelliseen toimintaan pyrkivä verkostonosa perustettiin 31.1.2023
→ Malli haettu Hinku-verkostosta ja verkosto perustettiin yhdessä kuntien kanssa.
- **Kunta liittyy valtuuston, hallituksen tai muun vastaavaa toimivaltaa käyttävän tahon päätöksellä verkoston jäseneksi sekä sitoutuu verkoston kriteereihin.**
- Kriteerit laadittu yhdessä kuntien kanssa.
- Luontoviisaaksi kunnaksi hakevalla kunnalla on neljä vuotta aikaa täyttää kriteerit jäseneksi hyväksymisen jälkeen.
- Mukana 16 kuntaa kuten Janakkala, Vihti, Urjala, Akaa, Vantaan, Espoo ja Helsinki sekä moni kunta valmistelee liittymistä.
- Liittyminen on mahdollista jatkuvasti, lisätietoa ja hakulomake:
 - <https://luontokunnat.syke.fi/luontoviisaat-kunnat/>

Luontoviisaat kunnat kriteerit (dia 1/2)

- Kunta sitoutuu kuntastrategiassa tai muussa strategisessa asiakirjassa luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen.
- Kunta laatii luonnon monimuotoisuuden turvaamisen LUMO-toimintaohjelman tai -strategian (kunnallinen tai alueellinen).
 - LUMO-ohjelma voi olla osa kunnan ympäristö- tai ilmasto-ohjelmaa.
 - Kunta sitoutuu seuraamaan LUMO-ohjelman etenemistä.
- Kunta perustaa poikkitoimialaisen työryhmän edistämään luonnon monimuotoisuutta.
- Kunta kartoittaa omistamiensa maa- ja vesialueiden arvokkaat luontokohteet.
 - Arvokkailla luontokohteilla tarkoitetaan esim. uhanalaisia luontotyyppejä ja suojeltuja alueita (katso ymparisto.fi).
 - Kunta vie keräämänsä tiedon omaan ja mielellään myös kansallisiin tietojärjestelmiin kuten Laji.fi

Luontoviisaat kunnat - kriteerit (dia 2/2)

- Kunta ottaa luonnon monimuotoisuuden huomioon omistamiensa metsien sekä hallinnoimiensa viher-, virkistys- ja vesialueiden hoitokäytännöissä.
 - Huomioiminen tarkoittaa sitä, että kriteerit on kirjattu kunnan LUMO-ohjelmaan, viher- ja metsänhoitosuunnitelmaan tai muuhun vastaavaan hoitosuunnitelmaan.
 - Tarvittaessa kunta uudistaa hoitokäytännöt kriteerien mukaisiksi.
- Kunta sitoutuu lisäämään kuntalaisten ja yrityksien LUMO-tietoutta ja osallistamaan heitä LUMO-ohjelman suunnitteluun ja toteutukseen.
- Kunta sitoutuu lisäämään henkilöstön ja kuntapäättäjien tietoisuutta luonnon monimuotoisuudesta.

**LUONTO
KUNNAT**

luontokunnat.fi
#luontokunnat

Toimintalinjaukset (dia 1/2)

- Kunta ottaa monimuotoisuusnäkökulman huomioon kaikessa merkittävässä päätöksenteossaan.
- Kunnanjohtaja tai hänen nimeämänsä muu kunnan työntekijä toimii Luontoviisaat kunnat -verkoston johtoryhmän jäsenenä.
 - Johtoryhmä kokoontuu kahdesti vuodessa.
- Kunta nimeää yhteyshenkilön, joka toimii tiedonvälittäjänä kunnan ja Luontoviisaat kunnat-verkoston tukitiimin (Syke ja Kuntaliitto) välillä.
- Kunnan perustamassa työryhmässä on edustettuna tärkeimmät hallinnonalat (ks. luontokriteerit).
 - Työryhmä pyrkii aktiivisesti vähentämään eri hallinnonalojen toiminnasta aiheutuvia haittoja luonnon monimuotoisuudelle.
 - Työryhmä voi olla myös alueellinen, tai jo olemassa oleva kunnan työryhmä tai laajennettu työryhmä, joka edistää luonnon monimuotoisuuden tavoitteita.

Toimintalinjaukset (dia 2/2)

Työryhmä ja yhteyshenkilö vastaavat esim. seuraavista tehtävistä:

Vuosittaiset tehtävät

- Kunnalle laaditaan suunnitelma luonnon monimuotoisuutta edistävästä investoinneista. Investoinnit hyväksytään seuraavan vuoden talousarviossa.
- Kunnalle laaditaan suunnitelma, joka osoittaa, millä toimenpiteillä ja investoinneilla kunta edistää Luontoviisaat kunnat -verkoston kriteerien täyttymistä sekä luonnon monimuotoisuuden edistämistä.
 - Se sisältää mm. suunnitellut investoinnit sekä keinoja asukkaiden ja paikallisten yritysten aktivoimiseen.
- Kunnan alueella toteutuneet merkittävimmät toimet kootaan vuosittain ja julkaistaan kunnan verkkosivuilla.
 - Tieto tehdyistä toimita toimitetaan myös Luontoviisaat kunnat-verkoston tukitiimille (Syke ja Kuntaliitto).
 - Valtakunnallisesti kiinnostavat toimet voi viedä myös Luontoloikka-verkkopalveluun Kestävyysloikka.fi.
- Kunnan henkilöstölle ja kunnanvaltuustolle tiedotetaan toiminnan saavutuksista.

Lisäksi

- Luonnon monimuotoisuudesta viestiminen voidaan liittää esimerkiksi osaksi varhaiskasvatusta sekä opetussuunnitelmaa, tai muulla kunnan valitsemilla keinolla.
- Alueen asukkaille, yrityksille sekä maa- ja metsätalousyrittäjille viestitään mahdollisuuksista turvata luonnon monimuotoisuutta.

Luontokuntien vinkit luonnon monimuotoisuustyöhön

1. Liity henkilönä **Luontokunnat-verkostoon**. Sieltä saat tukea ja ideoita luontotyöhösi.
2. Aloita kunnan luonnon monimuotoisuusohjelman eli Lumon valmistelu. Se on työn kulmakivi ja mahdollistaa **Luontoviisaat kunnat -verkostoon** liittymisen.
3. Panosta työhön: rekrytoi ympäristösihteeri tai ympäristöjohtaja. **Perusta poikkihallinnollinen työryhmä. Se säästää aikaa ja rahaa ja tehostaa kunnan toimintaa.**
4. Nosta luontoasiat kunnan päätöksentekoon valtuuston ja hallituksen kokouksissa. Jos tarve vaatii, lähde liikkeelle pienin askelin. **Korosta työn merkitystä, eritoten elinvoimaa.**
5. Ryhdy hommiin ja ota kuntalaiset mukaan. Suomalaisilla on vahva talkoohenki, luonnosta halutaan huolehtia.

Kiitos! Kunnissa on halua ja kykyä huolehtia luonnon monimuotoisuudesta

Lisätietoa: www.luontokunnat.fi

Liittymislomake: [Liity Luontokunnat-verkostoon](#) sivulta

